

63. заседание

Петък, 11 април 1924 година.

(Открито отъ председателя д-ръ Т. Кулевъ, въ 15 ч. 45 м.)

Председателъ: (Звъни) Моля, г. секретаря да провъбри по списъка присътствуващитъ г. г. народни представители.

Секретарь Т. Кожухаровъ (д. ст.): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитъ народни представители: Ангеловъ Йорданъ, Атанасовъ Никола, Баевъ Христо, Бозвелиевъ Константинъ, Бояджиевъ Хасанъ-ефенди, Буровъ Атанасъ, Бъкловъ Петъръ, Василевъ Григоръ, Вълчевъ Ангелъ, Геровъ д-ръ Борисъ, Дончевъ Георги, Ивановъ Пани, Кабанчиевъ Христо, Кайшевъ Атанасъ, Кандуловъ Димитъръ, Караджовъ д-ръ Илия, Караивановъ Иванъ, Костурковъ Стоянъ, Ляпчевъ Андрей, Мариновъ Владиславъ, Минковъ Атанасъ, Нейчевъ Адамъ, Никифоровъ Стоянъ, Николовъ Ангелъ, п. Николовъ Маринъ, Параскевъ Василь, Петровиъ Петъръ Г. Петровъ Койчо, п. Петровъ Сребрентъ, Поповъ Христо, Савовъ Николай, Салунджиевъ Никола, Славовъ Крумъ, Стефановъ Петъръ, Стойчевъ Пендо, Тарашмановъ Никола, Хрелопановъ Иванъ, Чагървъ Стефанъ, Черносковъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Яламовъ д-ръ Георги)

Председателъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Присътствуватъ 128 души народни представители. Значи имаме споредъ правилника нужното число за откриване на заседанието.

Обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения, на първо мѣсто за отпускиитъ, които съмъ далъ на нѣкои г. г. народни представители по важни домашни причини, а именно:

На г. Петъръ Г. Петровиъ — 4 дни;

На г. Николай Савовъ — 2 дни;

На г. Петъръ Бъкловъ — 7 дни;

На г. Атанасъ Минковъ — 6 дни;

На г. Иванъ Хрелопановъ — 2 дни;

На г. Тодоръ Панайотовъ — 1 день;

На г. Стоянъ Костурковъ — 4 дни;

На г. Борисъ Петровъ — 1 день и

На г. Иванъ Горбановъ — 5 дни, по болестъ.

Г. г. народни представители! Г. Константинъ Бозвелиевъ, който се е ползувалъ досега съ 30 дни отпускъ, моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ по болестъ, като прилага и медицинско свидетелство. Ония отъ васъ, които сж съгласни да се разреши на г. Константинъ Бозвелиевъ исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство. Събраието разрешава.

Народниятъ представителъ г. Василь Домузчиевъ, който се е ползувалъ досега съ 30 дни отпускъ, моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ по важни домашни причини. Ония отъ васъ, които сж съгласни да се разреши на г. Василь Домузчиевъ исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство. Събраието разрешава.

Въ бюрото на Народното събрание сж постъпили следнитъ питания:

Отъ народния представителъ г. Петко Петковъ, до министра на външнитъ работи и на изповѣданията по поводъ разкритията, които той е направилъ въ публичното събрание въ гр. Пешера;

Отъ сѣщия народенъ представителъ, до г. министра на правосъдието, съ което пита защо не сж освобождени досега оправданитъ отъ Софийския окръженъ съдъ и задържани министри отъ бившето земеделско правителство;

Отъ Шуменския народенъ представителъ г. Тодоръ Димитровъ до г. министра на вътрешнитъ работи и на народното здраве, съ което пита уведоменъ ли е той, че и малкото на брой принадлежащи къмъ Социалдемократическата партия членове на общински комисии въ Шуменска околия, а именно въ общинитъ: Казълкая, Кюлефча, Ма-

дара, Овчарево, Маржовча и Могила сж били смѣнени отъ длъжностъ, като нѣкои отъ тѣхъ сж замѣстени съ проносиврани престъпници, и какви мѣрки ще вземе той за запазване престижа на властта.

Отъ чирпанския народенъ представителъ г. Недѣлчо Топаловъ до г. министра на финанситъ, съ което пита: знае ли г. министърътъ на финанситъ, че на голѣма частъ отъ земеделскитъ синдикати, въпрѣки протеститъ и искането на населението, и до днесъ не е направена финансова ревизия; знае ли той, че отъ 1921 г. до днесъ тѣзи синдикати не сж раздали премиятъ на населението, което е дало хранигъ си за колективна продажба, какъвто е случаятъ съ Чирпанския синдикатъ; знае ли той, че маса селяни сж записвани за членове на тия синдикати, като имъ одържали частъ отъ премиятъ безъ тѣхно съгласие и че днесъ сж изправени предъ положението на отговорници за загубитъ, които сж претърпѣли синдикатитъ, благодарение на безскрупулността въ управата имъ — случаятъ съ чирпанския и хасковския синдикати, и знае ли г. министърътъ на финанситъ, че въ чирпанския синдикатъ се откриватъ загуби на повече отъ 1/2 милионъ лева, а касиерътъ Т. Капаровъ, който влѣзалъ голъ въ сѣщия синдикатъ, ималъ влогове повече отъ 200 хиляди лева и пр.;

Отъ сѣщия народенъ представителъ до г. министра на финанситъ, съ което запитва: знае ли г. министърътъ на финанситъ, че презъ дружбашкия режимъ сж съставени маса актове и сж издадени постановления по закона за печалбитъ отъ войнитъ и че тия постановления и актове сж съставени само на противници на тогавашния режимъ на дружбашитъ отъ градове и села и че въ болшинството си тия актове сж съставени само за изнудване, политическо или материално, и че днесъ имъ е даденъ ходъ за събиране, пъкъ за да иматъ обратенъ политически ефектъ, и не смѣта ли г. министърътъ на финанситъ да приеме една ревизия и да спре безчестнето, което е вършено отъ безскрупулни чиновници и властимаючи въ миналото;

Отъ сѣщия народенъ представителъ до г. министра на земеделѣието и държавнитъ имоти съ което запитва: знае ли г. министърътъ, че на земеделския синдикатъ въ Чирпанъ е правена ревизия отъ Земеделската банка и какво е станало съ тая ревизия; знае ли че се говори въгъ, какво сѣщиятъ синдикатъ има дефицитъ повече отъ 1/2 милионъ лева; знае ли дали интереситъ на банката и тия на кооперациитъ сж защитени и какви мѣрки сж вземени за защитата имъ?

Тия питания ще бѣдатъ съобщени на съответнитъ г. г. министри.

И. Ангеловъ (н. л.): Г. председателю! Азъ съмъ направилъ едно питане до г. министра на вътрешнитъ работи по арестуването на редактора на в. „Буря“, Велико Савовъ. Моля той да отговори своевременно, защото ако забкъсѣ, тогава питането ми си губи значението.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Той вече е освободенъ.

Председателъ: Като дойде г. министърътъ на вътрешнитъ работи, тогава той ще Ви отговори.

И. Ангеловъ (н. л.): Защо Велико Савовъ е арестуванъ отъ началника на обществената безопасностъ? Туй нѣщо трѣбва да се знае, защото то има значение за обществото.

Председателъ: Като дойде г. министърътъ на вътрешнитъ работи, ще Ви отговори.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — одобрение на предложението за одобрение постадо-

влияния на Министърския съвет, съ които се разрешава да игумена на Св. Рилска Обител да сключи договор за даване на концесия експлоатацията на риломонастирските гори — продължение на разискванията.

Има думата г. министърът на външните работи и на навповѣданията.

Министър Х. Калфов: Г. г. народни представители! Най-напред ще кажа няколко думи относително това, защо правителството помолни въпросът за отдаване на концесия риломонастирските гори на дружеството „Българска горска индустрия“, след като той беше внесен тук, в пленума, за разглеждане, да бъде изпратен пред трит парламентарни комисии — по Министерството на външните работи, по Министерството на правосъдието и по Министерството на земледелието и държавните ноти — за да бъде разгледан там и след това пак да бъде поднесен тук пред вас за вотирание, за одобрение или не. Мотивите бяха следните.

Първо, въпросът е много сложен. Той има зад себе си не само 22-годишно развитие или 22-годишен период, но той е претърпял и различни перипетии от вътрешно или външно политическо естество и заради това е извънредно много комплициран. Има няколко дѣла в трит министерства, които излагат какъ постепенно се развиват този въпрос, и за да може човекъ съ спокойна съвест да каже своята дума, „да“ или „не“, той трябва да прочуе всички документи или поне най-важните от тях. Това беше невъзможно да стане тук, в пленума. Но не съ само тѣзи причините — трѣбваше да се изслушат и някои технически лица, които съ взели участие въ изработването на самия договор, пъкъ даже и онѣзи, които по-рано съ били членове на комисията, която се е занимавала съ този въпрос. Също и бившият игуменъ на Рилската Обител биде поканенъ въ комисията да каже своята дума, макаръ че той не беше официаленъ представител на Св. Синодъ. Ние го допускахме да се изкаже спомойно, за да могатъ г. г. народните представители, които бѣха въ комисията, да получатъ пълна представа какъ въпросът се е развивал, а не да бъде осветлявано само гледището на едната страна. Това се наложи още и затова за да може при по-спокойна атмосфера да се прочетат и прочуат документите и да се отговори на зададеният въпрос, за да може да се получи единъ общ критерий, който да се поднесе тук на вас и вие тогава да кажете вашата дума.

Другъ мотивъ беше този, че Парламентътъ има много други работи за разглеждане и поради това не може да стѣбли много време за всички въпроси. Добре би било по въпроситъ отъ подобенъ характеръ да се разиска подробно въ комисията, а тукъ въ пленума, да се изказватъ само онѣзи мнения, които въ комисията не съ били взети въ съображение на които тамъ не се е обърнало внимание или не съ били достатъчно осветлени. Такова процедура е отъ полза за самата работа и ще икономисва времето на пленума. Въ комисията всеки може да изкаже своето мнение, което може да бъде веднага одобрено или оторено. Въпреки че четири месеца вече Народното събрание заседава, то все има още много работи, а още само единъ месецъ ни остава, за да свършимъ онѣзи работи, които трѣбва да се свършатъ. Знаемъ, че има чужди парламенти, въ които много се приказва, а има други, въ които не се приказва, а творятъ — говорятъ само по важни въпроси и се минава спешно отъ единъ въпрос на другъ, безъ да се отива въ крайности, разбира се.

Правителството не беше ръководено отъ желанието да не допусне дебатиране по този въпрос, да не чуе „чужди мнения“, освенъ тия, които то знае — на Рилската Св. Обител, на Св. Синодъ и на дружеството „Българска горска индустрия“. Правителството иска да чуе и мнението на г. г. народните представители отъ разнитъ политически течения, които се интересуватъ отъ този общъ държавенъ и националенъ въпрос.

Понади всички тѣзи мотиви въпросът за концесията на риломонастирските гори биде изпратенъ въ комисията. Азъ съжалявамъ много, че господата, които вчера говориха, всички до единъ не бѣха въ комисията, а онѣзи, които бѣха тамъ и които говориха тамъ по въпроса, отсъствуваха вчера въ пленума. Някои отъ г. г. народните представители бѣха обещали да дойдатъ въ комисията, но не дойдоха, а сега излъзоха тукъ да говорятъ. Други отъ тяхъ, които бѣха въ комисията и получиха осветление, даже изказаха и своето мнение по въпроса, тѣ отсъствуваха отъ пленума, по една или друга причина. Тѣй че вчерашното заседание, което трая четири часа, беше единъ отъ лица, които не бѣха получили осветление въ

комисията. Тѣ само съ онова, което знаятъ отъ пресата и отъ книгката, която е публикувана по въпроса, излъзоха тукъ на трибуната да ви осветляватъ. Но тѣхнитъ осветления, смѣя да кажа, не само не съ изчерпателни, но не съ и пълни. Въ досето по този въпросъ има важни документи, които говорятъ много и които могатъ да бъдатъ консултирани отъ всички. Това не значеше, че трѣбва да забранимъ дебатирането въ пленума или, както някои казваха, да процедураме като въ казармата — да не приказваме, а да гласуваме. Далечъ отъ тази мисъл, но който говори, трѣбва да допринесе нещо за осветление на другитъ, а не да говори за това или онова, което няма значение за Парламента и за общитъ държавни работи.

Ще кажа, че ако тѣ бѣха дошли въ комисията, щѣха да се избѣгнатъ някои отъ въпросетата, които тѣ повдигнаха, като напр. това, дали трѣбва Народното събрание да се произнесе или не. Народното събрание трѣбва да се произнесе не само затуй, че първиятъ договоръ отъ 1902 г. е преминалъ презъ Народното събрание, не само затуй, че въ проекто-договора, който беше уговоренъ на 1 юний 1923 г. имаше клауза да се прокара въ Камарата, но защото и въ окончателния текстъ, който е приетъ и подписанъ отъ дветъ страни, е включено тази клауза — договорътъ да бъде утвърденъ отъ Народното събрание. Пък не само поради тия положенія договорътъ трѣбва да се утвърди отъ Народното събрание, но и поради туй, че нашата конституция изрично ни задължава за това въ чл. 17 алинея втора, която гласи: (Чете) „Обаче, договоритъ за миръ, търговскитъ, както и всички договори, които пашагачъ разходи на държавата или съдържатъ измѣнение на съществующитъ закони или засѣгатъ публичнитъ или гражданскитъ права на българскитъ подданици, ставатъ окончателни само следъ приемането имъ отъ Народното събрание“. Освенъ това, въ договора стала въпросъ за такси, бери и глоби, отъ които държавата се отказва, и за които само Народното събрание е властно да каже да или не. Правителството може да уговаря, но Парламентътъ е властенъ да приеме този ангажментъ отъ страна на българската държава, а не и правителството. Тѣй че подпагането на одобрение този договоръ отъ Народното събрание е повече отъ задължително.

Повдигна се и другъ единъ въпросъ, който въ комисията се разясни — за компетенцията на Св. Синодъ и на архiereйския съборъ. Добре че се заинтересоваха за тия институти и онѣзи, които гледатъ малко по-нагъ върху материята на каноническото право. Въ комисията се обясни, че има разлика между архiereйския съборъ и Синода. Управлението на нашата църква сега се урежда съгласно постановленията на екзархийския уставъ. Споредъ него Св. Синодъ е върховниятъ институтъ, който разпореджа въ църквата. Нанстина, въ Църковно-народния съборъ преди две години се прие новъ уставъ, съ който се създаде тази институция архiereйски съборъ, но той не беше мѣрдавенъ само по църковни работи. Освенъ това този новъ уставъ още не е одобренъ отъ Народното събрание, а той ще бъде задължителенъ и ще влѣзе въ сила само следъ одобрението му отъ Парламента. Тѣй че въ този моментъ е въ сила сегашниятъ екзархийски уставъ. Той установява, че върховниятъ ръководенъ органъ въ църквата е Св. Синодъ, и затова правителството въ своитъ сношения съ Св. Рилска Обител винаги си е служило съ посредничеството на Св. Синодъ.

Ще си позволя съвсемъ на кратко да спомена някои отъ главнитъ факти, които характеризиратъ развитието на въпроса. Необходимо е да стане това, за да може да се нарисува цѣлата картина; иначе ще имаме само откъслечни впечатления. Онуи, за което ние, правителството, отговаряме, е много малко; то е личвидания на въпроса, а неговото развитие и неговото осложнение е далечъ преди насъ.

Както ви е известно, г. г. народни представители, въ 1902 г. е сключенъ първиятъ договоръ между братя Балабанови и Рилската Св. Обител за експлоатацията на горитъ. Въ този договоръ основнитъ положения съ експлоатацията на около 1 милионъ кубически метра дървенъ материалъ по 2-23 л. златни — но не е упоменато ефективно, звонка — за 20 години. Експлоатацията на горитъ се продължава 12 години съ разни перипетии и въ 1914 г. Св. Обител, съборътъ на братята счита, че има нарушение отъ страна на братя Балабанови, по експлоатацията на гората, и обявява договора за невалиденъ и иска да го унищожи. Същиятъ този актъ на братята се потвържда и отъ Св. Синодъ. Обаче въ туй време наставатъ войнитъ и въпросътъ остава неразрешенъ. Презъ течение на войната държавата експлоатираше гората по реквизиционенъ начинъ и въпросътъ остава за известно време така висещъ,

като двете страни, концесионерите братя Балабанови и Рилската Св. Обител, се мъчеха да се спогодят. Във 1918 г., месец април, най-после се постига една спогодба между Св. Рилска Обител и братя Балабанови, която коренно ревизира договора от 1902 г. въ всички му почти точки и всички задължения, които има, поставени въ него. Азъ съмъ да кажа, че тази спогодба е една отъ най-важните, които сж заключени между концесионерите и Св. Рилска Обител. Тя най-малко държи сметка за интересите на Св. Рилска Обител, за хубостта на църквата и за правното експлоатиране на горите. Въ тази спогодба основните точки сж следующите: материята за отсичане е определена да бъде 600,000 куб. годни за строежъ плюс 200 хиляди — всичко 800 хиляди кубика, по цена 2-23 м. (по дали случайно или не — какъ е станало това, не зная — не се спомедава, че сж знати, и затова другата страна има право да казва, че не сж алатни) плюс 10 м. внижи на кубикъ като обезщетение за вредите, които концесионерите сж нанесли на Св. Рилска Обител чрезъ неправилното експлоатиране догоса на гората. Срокътъ за траене на концесията се продължава съ толкова дни, колкото е траенето на Балканската, Междусъюзническата и Общоевропейската войни до дена на демобилизацията. Дава се право на братя Балабанови да прехвърлятъ тая концесия на едно акционерно дружество. Значи, позволява се отъ концесия на братя Балабанови, да стане концесия на акционерно дружество. Това не е станало по единъ контрабанденъ начинъ, а съ протоколъ между двете контрагентни страни. Експлоатацията се подполюва пакъ съ триения между двете страни и съ постепенни огляждания, като въ 1920 г. концесионерите добиватъ друга концесия отъ държавата: да построятъ желѣзнопътната линия на едно протежение отъ 40 км., съ която да си служатъ за превозване на материята, и почватъ войната постройка. Това е въ 1920 год. Въ 1921 г. презъ лѣтото Министерството на земледелието — знаете кой го управляваше тогава — почва да има извѣстни съображения и преденки, че е добре да се прекрати тая концесия, дадена на акционерното дружество. Кой сж точно мотивите за това, не може да се разбере, но следи има. И Св. Синодъ още презъ лѣтото държи едно постановление, съ което отнима концесията отъ концесионерите. Когато на концесионерите се съобщава това решение на Св. Синодъ, тѣ протестиратъ, като казватъ, че споредъ контракта, споредъ спогодителния протоколъ, тѣ могатъ да получатъ туй решение само отъ Светата Рилска Обител. Това въпросътъ се отнася за разглеждане отъ братята въ Рилската манастиръ, които сяко взематъ решение за отнимането на концесията отъ концесионерите. Това става презъ лѣтото и есенята на 1921 г. Когато на концесионерите се съобщава това решение на Светата Рилска Обител, тѣ се оплакватъ и не искатъ да го изпълнятъ. Ставатъ нѣкои триения между двете страни и Св. Синодъ се обръща къмъ правителството да иска помощъ отъ държавата, за да може да бъдатъ извадени съ силата на властта работническите бригади, които сж експлоатирали рилските гори. Вследствие проучванията, които сж направени, Министерскиятъ съветъ съ едно постановление отъ 12 декември 1921 г. одобрява решението на Св. Синодъ за унищожаването на концесията, дадена на „Горска индустрия“. Този моментъ, 12 декември 1921 г., е момента, въ който българската държавна вече официално се намиса въ този споръ, като одобрява решението на Св. Синодъ и предисва на „Горска индустрия“ да напусне експлоатацията на горите. До този моментъ въпросътъ е билъ действително частно-правенъ, наистина има странички отъ него, които ялностранитъ работата по-инакъ, но въ главни линии е останалъ частно правенъ. Отъ този моментъ нататъкъ държавата е страна въ него, тя се намиса, тя одобрява едно решение, поема единъ ангажментъ и понататъкъ поема и отговорностите, които ще последватъ отъ едно такова решение, за загубите, които биха били претърпени отъ концесионерите. Като резултатъ на това решение и на взетите по-нататъкъ мѣрки, се получаватъ вече послѣднки не само отъ страна на концесионерите, но и отъ страна на заинтересованата въ случая чужда държавна, подданиците на която по единъ или другъ начинъ сж били оцетени отъ унищожаването на тая концесия. Отъ тогава се почва една преписка, която е, бихъ казалъ, по-скоро държавна, отколкото частна, на отидѣли лица. Образуватъ се не едно, а нѣколко дѣла. Държавна съ държавна, а не частни лица помежду си, се разправятъ; т. е. по право казано на първо мѣсто дохождатъ държавите. Като резултатъ на тѣзи послѣднки отъ съответната държавна, се явява ангажментътъ поетъ отъ шефа на бившето правителство, покой-

ниятъ Стамболийски, когато той се е намиралъ въ Генуа, придруженъ отъ министра на финансите, г. Турлаковъ, споредъ който българската държавна обещава да възстанови statu quo ante на концесионерите, като обещава при евентуаленъ арбитражъ, да обезпечи концесионерите за всичко онова, което тѣ сж претърпили като вреди, благодарение разпоредженията на държавата или на съответните нейни органи. Този ангажментъ има нѣколко точки, които ясно сж изброени. Този ангажментъ е поетъ формално отъ шефа на българското правителство. Той е билъ телеграфиранъ тукъ и е билъ приведенъ въ изпълнение чрезъ взетото министерско постановление на 12 юли 1922 г., съ което се възстановяватъ правата на концесионерите. Тѣй че презъ м. декември 1921 г. се анулиратъ правата на концесионерите отъ държавата, а презъ месецъ юли 1922 г. се възстановяватъ правата на концесионерите по експлоатацията на риломонастирските гори. Това решение на Министерския съветъ, съобщено на концесионерите, ги задоволява, разбира се, но Св. Синодъ, както и Светата Рилска Обител сж недоволни отъ него, и се почватъ протести. Правителството тогава се нагърбва да спогоди двете страни, да ги накара да се примирятъ като намѣри едно общо решение, което да задоволи и двете страни. Обаче това е било невъзможно. Двете страни да се спогодятъ сами не сж успѣли, и въпросътъ се е продължилъ доста дълго време. Изостроявалъ се е постепенно съ времето. Размѣнили сж нѣкои документи, които по-добре е било да не се размѣнятъ. И, може-би подъ влияние на тѣзи документи и на други нѣкои събития и условия да се е дошло до заключение отъ бившето правителство, че е необходимо да се намѣри съ непосредствено и да спогоди двете страни. И единъ отъ мотивите за това — вънъ отъ другите, които могатъ да бъдатъ доставени — е и този, г. г. народни представители, че въпросътъ е много сплетенъ и отъ чисто-правна гледна точка. Макаръ да не сжмъ компетентенъ, но вѣщитъ лица, които сж го разглеждали, заявяватъ, че има много тъмни страни, че има грѣшки извършени отъ страна на концесионерите, че има грѣшки, извършени отъ страна на Рилската Света Обител, па и по-нагоре, било отъ страна на Св. Синодъ, било отъ страна на държавата. Тѣй че, въ края на краищата виновностъ има и въ двете страни. И ако този въпросъ бѣше подложенъ на разглеждане, както искаше бившето правителство, въ лицето на покойния Стамболийски, споредъ уговарянето въ Генуа, отъ единъ международенъ арбитраженъ съдъ, кой знае дали щѣше Рилската Обител, Св. Синодъ и държавата да бъдатъ признани прави, или щѣше да бъде обратното. Въ втория случай евентуалните рискове биха били много големи, защото претенциите на концесионерите, възлизатъ не на единици, не на десетини, а на повече милиони златни лева. И ако се разгледаше дѣлото и, се разрешеше неблагоприятно за нашата страна, ние щѣхме да бъдемъ принудени да бромимъ тия милиони, защото щѣше Рилската Обител, нито Св. Синодъ може да ги плати, а ще остане да ги понесе българската държавна, която и безъ туй е толкова много обременена съ финансови задължения. Та този може-би е билъ единъ отъ мотивите, който е накаралъ бившето правителство да се нагърби съ разрешението на въпроса, като е видѣло, че щѣма да се спогодятъ двете страни. И затова то е назначило комисия, подъ председателството на бившия главенъ секретаръ на Министерството на външните работи г. Петковъ, съ членове отъ черквата и отъ трите министерства: Министерството на външните работи, на земледѣлието и на финансите. Комисията се е занимавала съ този въпросъ и съ доближаването становищата на двете страни, за да могатъ да се спогодятъ. Работата на тази комисия се е завършила съ редактирането на единъ протоколъ, който е билъ вече окончателенъ на 1 юни 1923 г. Този протоколъ за Св. Обител и за Св. Синодъ не е билъ окончателенъ, но за правителството, за легацията на съответната държавна, както и за концесионера е билъ вече окончателенъ. Държавата съ него си е казала своята дума. Тя е предложила този проектъ на държавата. На Св. Синодъ, съ задължение въ 4-дневенъ срокъ да го приеме или отхвърли. Значи, между 1 и 4 юни Св. Синодъ е трѣбвало да се произнесе, дали приема или не тая спогодба. Споменато е било, че, ако не бѣде приетъ този протоколъ въ 4-дневенъ срокъ, правителството си запазва свободата на действие. Знае се каква е била втората половина отъ това решение; знае се какъ се е гледало въ случая и какво приложение е щѣло да намѣри решението на правителството за същите гори. Участниците, сътрудниците сж живи; тѣ могатъ да кажатъ своята дума. Тѣй че, подчертавамъ, тоя протоколъ, който е редактиранъ на 1 юни и предло-

жевя на Св. Синод за приемане и отхвърляне, е бил считан отъ правителство, легация и концесионери като окончателен. Ако си спомняте, миналата година, презъ отъзи тежки дни, на 4 юний, нѣкои отъ старцитѣ на Св. Синодъ отидоха въ Славовица и тамъ, между другитѣ въпроси, за Семинарията и др., е билъ разискванъ и този въпросъ.

Дохожда 9 юний. Ние се намираме въ едно положение на съставенъ вече протоколъ за спогодба между българската държава и другата държава, концесионеритѣ и Св. Обитель. И правителството погледна на този въпросъ съ всичката сериозностъ, каквато той заслужава, защото е единъ въпросъ не само стопански, не само икономически или финансовъ, религиозенъ или мораленъ, но е и политически въпросъ. И ръководени отъ искреното желание да се намѣри съответното най-добро решение за нашитѣ условия, употрѣбиха се усилия отъ онѣзи, които можеха и трѣбваше да действуватъ за по-благоприятното разрешение на този въпросъ. Въ резултатъ на тѣзи усилия бѣха постѣжкитѣ, които се направиха: министерското постановление, за да се състави комисия; съставянето на самата комисия; проучването на въпроса; употрѣбяването добритѣ услуги отъ едната и другата страна, за да може да се доближатъ становищата, и конкретизирането на една нова спогодба между дветѣ страни, която, като държи смѣтка за интереситѣ на дветѣ споращи страни, да задоволява така също и съответнитѣ изисквания отъ общъ държавенъ характеръ.

Отъ протокола, който бѣше съставенъ на 1 юний 1923 г., ще отбележа само две точки, които сж по-интересни. Цената остана пакъ 2.23 л. на кубикъ, но вече се опредѣля точно „златни, ефективни“. Тогазъ когато въ 1918 година — както си спомняте, г. г. народни представители, казахъ това — не бѣше споменато, че е злато, а можеше да се разбере, че сж книжни. Уговоренъ бѣ новъ срокъ за концесията отъ 15 години. Така, че дветѣ главни опорни точки сж: 15-годишенъ срокъ, т. е. че срокътъ на концесията, изтича въ 1939 г., и по 2.23 л. златни на кубически метъръ.

Въ договора, за който сега е дума и който вие сега трѣбва да разгледате и да кажете дали е добъръ или не, основнитѣ точки сж следующитѣ. Той уговаря за 600 хиляди кубика дърва, ились 120 хиляди кубика — значи обща цифра 720 хиляди кубически метра — по 3.50 л. златни, ефективни — изрично е подчертано — за кубически метъръ, и пакъ остава същата цифра за траене на концесионния периодъ — 15 години. Така че тукъ като има едно подобрение на стойността отъ 2.23 л. на 3.50 л., вие виждате, че това е едно повишение почти съ 50% отъ цената, която е била уговорена до 9 юни. Но не е само това, което въ него е подобрено като цифра, като злато, значи като сума, която трѣбва да се заплати. Има и друго подобрение, г. г. народни представители, което е и най-важното; то е, че се внася въ договора всичко онова, което законътъ за горитѣ задължава при експлоатирането на горитѣ да се спазва отъ когото и да било — нѣщо, което по-рано повече или по-малко бѣше изпуснато, а въ спогодбитѣ отъ 1902, 1915 и 1918 г. го нѣмаше никакъ. Сега то е приложено почти интегрално въ неговитѣ най-важни предписания; то е запазено и правителството е въ пълното си право да контролира експлоатирането на тѣзи гори. И така е установено то, че въ края на краищата нѣма да стане никога онова, което нѣкои изнесоха, било въ печата, било при отдѣлни твърдения, че това ще значи едно обезлесяване на горитѣ на Рилския манастиръ и неговата околност. Съвсемъ не това ще позволи сегашниятъ договоръ. Напротивъ, онова, което сега ще се експлоатира отъ рилскитѣ гори, е по-малко отъ количеството дървенъ материалъ, което гората сама изживява, сама предлата за експлоатация, и което ако не се експлоатира навреме, може да предизвика гниене, което ще донесе заразяване и на другитѣ съвършно здрави дървета и ще причини по-бързо унищожаване на гората, отколкото при правилната ѣ експлоатация, както сега е предвидено съ този договоръ.

При уговорянето и приемането на този договоръ, който сега е предметъ на разглеждане, правителството се ръководѣше не само отъ желанието да подобри общитѣ условия за експлоатирането на гората и повиши цената на единичния куб. метъръ дървенъ материалъ, но и отъ съображения чисто юридически, защото когато се разгледа безпристрастно въпроса, въ цѣлото му течение, вижда се, че той има много болни страни и че доброто решение изисква глобалното му уреждане. И по-добре е да стане едно глобално уреждане на въпроса, отколкото той да отиде до

арбитри, до съдили, които и да бъдатъ тѣ, защото, въ края на крайщата, тѣ ще бъдатъ съдили безпристрастни и ще дадатъ на всѣкиго онова, което му се полага. Отъ друга страна, така също правителството не можеше да не държи смѣтка за поститѣ задължения отъ едно българско правителство въ Генуа. Считаме, че това е единъ отъ принципитѣ въ международното право, който трѣбва да се поддържа — континюитета на задълженията. Въ това отношение и сега декларирамъ, че за поддържането и изпълнението на тежкитѣ клаузи, които сме поели върху частъ, трѣбва да спазимъ пълна лоялностъ и коректностъ. Обаче, едновременно съ туй, дължа да подчертая, че нашитѣ ръководни схващания далечъ не сж били само въ едната половина на въпроса, т. е. че тогава, когато може да се получи едно облекчение на тежеститѣ — поети отъ едно предшествующе правителство въ една или друга посока — съ взаимно съгласие, или съ добритѣ услуги на трети лица, това да го избегнемъ, да не го направимъ. Напротивъ, правителството се е считало дължащо да направи всички постѣжки и извърши всики възможни за момента усилия, за да може да облекчи тежеститѣ, които други, при други условия, сж поели отъ името и за смѣтка на държавата. И въ туй отношение мога да уверя, че това не сж само думи, но и фактъ.

Г. г. народни представители! Преди три седмици вие бѣхте сезирани да одобрите възстановяването на конвенцията между нашата държава и Австрийската република — конвенция, която е била уговорена и подписана отъ българската държава презъ 1911 г., но между тогавашната Австро-унгарска империя и царство България. Това е една търговска и юридическа спогодба, която бѣше подновена отъ бившето правителство въ лицето на г. Петъръ Яневъ, който подписа същата спогодба отъ 1911 г., безъ да се вгледа, че сега вече има голѣми промѣни въ дветѣ договорящи страни — и политически и др. Така той, отъ името на България, по тази материя, по ангажментъ да възстанови същитѣ задължения за българската държава къмъ Австрийската република, каквито бѣха по-рано къмъ Австро-унгарската империя. Е добре, ние счетовме, че тукъ може да се направи нѣщо и помолихме австрийското правителство да ревизира нѣкои отъ клаузитѣ, които тежатъ повече намъ, отколкото тѣмъ; да изравнимъ дветѣ половини и по този начинъ да се намѣримъ предъ единъ фактъ, който ще държи смѣтка за интереситѣ на дветѣ страни и така да стегнемъ още повече връзкитѣ между дветѣ държави. Австрийското правителство не закъснѣ да даде своето съгласие. И тази точка, която бѣше въ наша тежестъ — заключителниятъ протоколъ, който бѣше особено отъснителенъ за насъ — бѣше анулиранъ и отъ тѣхъ и отъ насъ. Така че, по този начинъ, ние направихме една ревизия на едно задължение, поето отъ нашитѣ предшественици, и го направихме по единъ коректенъ начинъ.

И тукъ при уреждане въпроса съ концесията на рило-монастирскитѣ гори, се помъчихме да направимъ всичко, което можехме. Но както въ всички работи има рамки, така и тукъ имаше рамки и вънъ отъ тѣхъ не можеше да се избѣе. Ние изпълнихме, доколкото можяхме, нашитѣ дългъ въ икономическо и въ политическо отношение, за да може да се подобрятъ условията на спогодбата. Повече отъ това не можеше да се направи.

Друго, което има да кажа, то е следното. Споменаха се нѣкои отрицателни страни на спогодбата, но нивой не изтъкна единъ фактъ, който е доста интересенъ и важенъ — постройката на желѣзницата, която влияе въ две посоки: първо, върху цената на материала и второ, върху облагитѣ, които въ края на краищата ще има да получатъ Обителята и държавата. Безъ постройката на тази желѣзница, дървениятъ материалъ тамъ не можеше да има онази стойностъ, която има днесъ, защото днесъ експлоатацията е по-лесна, отколкото по-рано; трѣбваше да се построи тази желѣзница, за да стане тази промѣна. А самата постройка погълна десетки милиона лева и много усилия на компанията. Следъ изтичане на концесионния периодъ, гѣлата желѣзница минава въ владение на държавата, като споредъ новата спогодба онзи дълъ отъ желѣзницата, който е въ монастирскитѣ имоти, се отстъпва на Св. Обитель. Този въпросъ за владението на желѣзницата ще бѣде уреденъ само между държавата и Св. Обитель, защото, както казахъ, следъ изтичането на концесионния срокъ, желѣзницата става собственостъ било на държавата, било на Св. Обитель.

Д-ръ Н. Сахаровъ (т): Безъ материала.

Д-ръ Н. Милановъ (д. ст): Тукъ е въпросъ за материално право на държавата.

Министър Х. Калфов: Има много други дребни страни на въпроса, но които са от голямо значение, особено онези, които се отнасят до „свещността“, защото той не е единствено частно-правен или материален въпрос. Това не е обикновен търговски, станалъ от отдаване на концесия едно народно богатство, а е нещо повече, съ много по-голяма смисъл и значение. Всички сведения и особености можеше да се узнават въ комисията и затуй апелирах не само към членовете на третия комисии, но и към всички ония, които се интересуват от въпроса, да дойдат на частният заседание, за да получат осветление. Апелирамъ към тях и сега да дойдат да прочетат документът, които са налице и ще бъдат на тяхно разположение, за да могат съ пълно познание на фактит да преценят стойността на спогодбата. Всички г. г. народни представители, които участваха въ заседанията на комисията, следъ обстойно проучване, единодушно се произнесе, че спогодбата трябва да бъде одобрена от Народното събрание. Позволявамъ си да цитирамъ мнението на г. Джидровъ, който е единствено първият наши юристи, който присъствува на двестъ заседания на комисията и който, следъ като зададе няколко въпроса, въ края на крайщата каза: „Тази работа, както я виждамъ, ако не може да се формулира едно благожелание да се увеличи цената, тогава значи, трябва да признаемъ, че въпросът е изчерпанъ“. Както и г. Дилановъ, който, следъ като даде своитъ обяснения, много коректно и почетно, заяви на края: „Виждамъ, че въ разрешението на този въпросъ има вложено много добра воля; че има значително подобрене отъ предшестващата спогодба и, значи, тя трябва да бъде възприета“. И, ако не се лъжа, той формулира едно благожелание, щото този въпросъ да мине безъ дебатирание въ пленума.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Г. министре! Вие казахте това, че комисията не се свикватъ да решаватъ въпроса, а само да се осветлятъ, и не подложихте въпроса на вотъ. Азъ направихъ предложение да се направи едно подобрене.

Министър Х. Калфов: Много право, г. Джидровъ: решението тукъ ще се получи. Членове на третия комисии са делегати на пленума, които разучаватъ всички документи, запознаватъ се подробно съ цялото дѣло, но решение ще се вземе само тукъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Трябваше да не бързате, а да чакате да се подобрятъ условията.

Д-ръ П. Джидровъ (с. д.): Азъ направихъ това предложение.

К. Пастуховъ (с. д.): Това искахме съ Джидровъ.

Министър-председател А. Ц. Цанковъ: Повече отъ това не може, г. Пастуховъ.

Министър Х. Калфов: Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че това, което можехме да направимъ, направихме го и сега го подлагаме на вашето разглеждане. Дали вие ще го одобрите или не, то е ваша работа. Едно ще добавя: както по въпроса за рилските гори, тъй и по въпроса за родопските гори, правителството — може да е нескромно, но ще го кажа — направя онуй, което можеше, за да запази тия народни богатства отъ ония хищни планове и проекти за тяхното експлоатиране, които имаха Обовци и други.

Колкото се отнася до другата страна на въпроса, считамъ за неизлишно да добавя, че договорътъ държи сметка за отношенията ни съ една велика сила, която по своето положение има всичката възможност да се интересува отъ работитъ на Балканския полуостровъ.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ моля да приемете предложението за одобрение министерскитъ постановления, които оторизиратъ сключването на този договоръ. (Ржкоплъскания отъ говорителитъ)

Председателъ: Г. г. народни представители! Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ предложението за одобрение постановлението на Министерския съветъ, съ което се разрешава на игумена на Св. Рилска обителъ да сключи договоръ съ дружество „Българска горска индустрия“, за даване на концесия експлоатацията на риломонастирскитъ гори, заедно съ приложения договоръ къмъ него, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за допълнителни извънбюджетни (свръхсметни) кредити къмъ редовния бюджетъ на държавата за 1923/1924 финансова година, на обща сума 123.920.000 лева.

Моля г. докладчика на комисията да прочете законопроекта, както бѣ приетъ на второ четене.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитъ и прибавкитъ, приети на второ четене)

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министър П. Тодоровъ: По този кредитъ, къмъ § 33 отъ бюджета на Министерството на правосъдието, ще трябва да се прибави и сумата 2.400.000 л., която е изразходвана за храна на затворницитъ по събитията презъ м. септемврий и за арестуванитъ напоследъкъ лица. Въ такъвъ случай сумата въ заглавието на законопроекта ще се увеличи на 126.320.000 л.

Председателъ: Г. г. народни представители! Има предложение отъ г. министра на финанситъ по Министерството на правосъдието по § 33 отъ бюджета на щщото министерство да се предвиди сумата 2.400.000 л. за храна на затворницитъ.

Министър П. Тодоровъ: По септемврийскитъ събития и за тѣзи, които бѣха арестувани напоследъкъ — това за пояснение.

Председателъ: Ония отъ васъ, които приематъ това предложение на г. министра на финанситъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Понеже нѣма друго предложение, направено по законопроекта, ще го поставя на гласуване на трето четене. Ония отъ васъ, които приематъ на трето четене законопроекта за допълнителни извънбюджетни (свръхсметни) кредити къмъ редовния бюджетъ на държавата за 1923/1924 финансова година, на обща сума 126.320.000 л., моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. приложение № 31, Т. II.)

Минаваме къмъ следната точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за обмѣняване всички касови бонове и банкноти, печатани въ Петроградъ, Берлинъ, Лайпцигъ, Мюнхенъ, Лондонъ, пушани въ обращение въ разни времена отъ Българската народна банка.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта, както бѣше приетъ на второ четене.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете изцѣло законопроекта, заедно съ прибавкитъ и поправкитъ, приети на второ четене)

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министър П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Азъ вчера ви молихъ срокътъ да бъде до 1 май. Азъ и вчера казахъ, че интереситъ на банката налагатъ това. Има сериозни причини. Мога да го кажа и сега: то е въ зависимостъ отъ наличността на банкнотитъ, които има Народната банка. Затова бихъ молилъ срокътъ да остане 1 май. Нѣма защо да изтъквамъ по-обстойно причинитъ, които са известни. Достатъчно е това време до 1 май, за да се обмѣнятъ всички банкноти.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. ст.): Моля г. министра да се съгласи на следущото: за циркуляцията на банкнотитъ да остане 1 май, а обмѣната имъ да стане до 5 май. Да се даде петъ дни срокъ за обмѣната.

Министър П. Тодоровъ: Съ това съмъ съгласенъ, защото действително трябва да има срокъ, въ който банкнотитъ ще минатъ отъ частнитъ банки и търговци въ касата на Народната банка.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Алексовъ.

П. Алеков (с. д.): Вчера ние решихме срокът да бъде 15 май. Вестниците разгласиха това и много хора знаят, че срокът е 15 май.

Министър П. Тодоров: Това няма значение.

П. Алеков (с. д.): Г. министре! Разбирам Вашето желание да турите въ известност тези банкноти, да установите колко са унищожени и изгубени.

Министър П. Тодоров: Г. Алеков! Бъдете увърени, че не меркантилни съображения ме водят въ дадения случай, за да искамъ това намаляване на срока.

П. Алеков (с. д.): Тогава не разбирамъ, защо се противопоставяте да се тури единъ по-дълъгъ срокъ. Какъ повтарямъ да кажа, хората вече знаят, че срокът е продълженъ до 15 май.

Министър П. Тодоров: Това няма значение.

П. Алеков (с. д.): Има значение, г. министре, и азъ настоявамъ срокът да остане 15 май.

Председателъ: Има думата г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Г-да! Въ финансовата комисия ние бѣхме решили срокът да бъде 21 априлъ. Ако вчера не бѣше се възбудилъ този въпросъ и не бѣше се приело продължението, азъ бихъ считалъ, че е по-правилно срокът да бъде 21 априлъ. Този въпросъ е свързанъ съ единъ обичай, единъ фактъ, а именно, ако туримъ срока не 15 май, а 15 декемврий, то фактически населението ще се яви съ малки партиди банкноти пакъ само една недѣля по-рано преди срока. Това е било фактическото положение, когато сж се обмѣнявали банкноти, и то няма да се промѣни. Ако кажемъ, че срокът е 15 май, фактически обмѣняването ще почне на 5—6 май; дотогава банкнотитъ ще циркулиратъ редовно.

Обаче, въпросътъ за прибирането на банкнотитъ е още въпросъ, свързанъ съ склѳотията на живота. Циркулирането на 700 милиона лева банкноти отъ старитъ, които ги няма още въ касата на Банката, оказва значително влияние на пазара. Ако населението не бѣше въ положение да ги обмѣни, тогава човѣкъ още може да се съгласи за едно продължение. Но тъй като тая наредба е въ сила отъ 1 декемврий м. г., а наливътъ е сега отъ 4—5 дни — това ще се повтори и после — азъ мисля, че предложението, което прави г. Мирски, а именно, да има единъ интервалъ отъ петъ дни между срока за циркулацията и срока за обмѣна въ Банката, има практическо значение.

Едно, обаче, трѣбва да стане. Бирницитъ и държавнитъ банки, Земледѣлската и Кооперативната, трѣбва да приематъ старитъ банкноти до края на срока, а не, както правятъ сега — петъ дни преди срока престанаха да приематъ старитъ банкноти. Това не може. Преди всичко, именно държавнитъ учреждения трѣбва да осигурятъ прибирането на банкнотитъ.

Второ, телеграфо-пощенскитъ станции сжщо отказватъ приемането на стари банкноти нѣколко дни преди срока; жѣлѣзнопѳтнитъ станции — сжщо. И така не може. Тамъ е мжката на населението.

Министър П. Тодоров: Ще се направи нужното.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Трѣбва да се даде наредба до тия учреждения — ако се приеме предложението на г. Мирски — между 1 и 5 май да приематъ банкнотитъ. Тогава ще бъдатъ събрани банкнотитъ. Иначе няма смисълъ продължението на срока.

Председателъ: Има предложение, направено отъ народния представител г. Мирски, къмъ което се присѣдинява и г. министърътъ на финанситъ, въ смисълъ, до 1 май г. банкнотитъ да се приематъ отъ частни банки, търговци и други лица, а обмѣняването имъ да стане най-късно до 5 май. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събраниято приема.

Понеже няма друго предложение, ще поставя на гласуване законопроекта на трето четене, заедно съ приетото допълнение. Ония отъ васъ, които приематъ законопроекта за обмѣняване на всички разсѣи банкноти и банкноти, печатани въ Петроградъ, Берлинъ, Майнцъ, Мюнхенъ

и Лондонъ, пуцаши въ обращение въ разни времена отъ Българската народна банка, на трето четене, съ току-що приетото допълнение, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събраниято приема.

(Вж. приложение № 32, Т. II)

Пристъпваме къмъ четвъртата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за пенсиитъ на служителитъ при държавнитъ и изборнитъ учреждения.

Г. г. народни представители! Понеже този законопроектъ е доста дълъгъ, председателството прави предложение да се прочетатъ само мотивитъ и заглавието му. Отизи отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събраниято приема.

Моля г. секретаря да прочете мотивитъ и заглавието на законопроекта.

Секретаръ Т. Кожухаровъ (д. сг): (Прочита мотивитъ и заглавието на законопроекта — вж. приложение № 46, Т. I)

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Г. г. народни представители! Ще направя следното предложение. Въ законопроекта да станатъ нѣкои промѣни, които да се направятъ въ комисията. Азъ моля Парламента и г. министра на финанситъ да се съгласятъ сега да се приеме законопроектътъ по принципъ безъ разисквания, а когато законопроектътъ се разглежда на второ четене, тогава да станатъ разискванията по принципъ, за да не се повтарятъ сега нѣща, по които въ комисията може предварително да се вземе решение.

Министър П. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ.

Председателъ: Има направено предложение отъ г. д-ръ Сакаровъ, което чухте. Ония отъ васъ, които сж съгласни да се приеме законопроекта за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ закона за пенсиитъ на служителитъ при държавнитъ и изборнитъ учреждения на първо четене, а на второ четене да станатъ разискванията по принципъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събраниято приема.

Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията и при разглеждането му на второ четене ще станатъ разискванията по принципъ.

Пристъпваме къмъ пета точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за насичане на 60 милиона размѣнни алуминиеви монети.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Т. Кожухаровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. приложение № 47, Т. I)

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министър П. Тодоровъ: Азъ предполагамъ, че въ финансовата комисия ще станатъ нѣкои измѣнения въ законопроекта: ще се възприеме новиятъ правописъ и може би нѣкои други знаци, за да не стане нѣкоя беля или фалшификация.

Председателъ: Понеже никой не иска думата по разглеждания законопроекта, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ по принципъ законопроекта за насичане на 60 милиона размѣнни алуминиеви монети, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събраниято приема.

Пристъпваме къмъ шеста точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за данѳка бегликъ върху овцетъ и козитъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Т. Кожухаровъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. приложение № 48, Т. I)

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Няма да ви занимавамъ много. Искамъ само да изтъкна два-три принципа, които ние ще трѣбва да прокараме въ пѣлото си законодателство за прѣкото облагане на нашитъ данѳкоплатци. Тия принципи трѣбва да

се взематъ подъ внимание и отъ комисията и, добре проучени, да се вложатъ въ новия законопроектъ за беглика.

Първо. Ние, хората, които изхождаме отъ групата, която поддържа днешната власт, още въ своята платформа сме казали, че прѣкото облагане ще почива на податнитѣ сили на данъкоплатеца, т. е. то ще бѣде съразмѣрно съ тия податни сили.

Д-ръ Н. Сахаровъ (к): Добре е, че се сѣщашъ за платформата. Министерствътъ на финанситѣ и правителството сж я позабравили.

Р. Василевъ (д. сг): Знаете, че въ миналото се освобождаваха отъ данъкъ върху общия доходъ известенъ брой овце и кози, които служатъ само за нуждитѣ на домакинството, отъ които данъкоплатецътъ не черпи никакви доходи, по-голъми отъ нуждитѣ на самото домакинство, а именно до 10 овце и 5 кози. И въ настоящия законопроектъ за беглика ще трѣбва да положимъ една основа, едно начало, да го наречемъ екзистенснъ минимумъ, който да не бѣде облаганъ, защото нѣма смисълъ 4—5—6 овце, а тѣй сжщо и 1—2 кози да бѣдатъ облагани съ бегликъ — тѣ едва служатъ за нуждитѣ на едно домакинство. Въ последнитѣ години, поради намаление на меритѣ, нашето овцевѣдство и козевѣдство не е твърде въ розово положение. И ако ние засегнемъ съ повече данъци овцевѣдството и козевѣдството, съ това ние ще ограничимъ този поминъкъ на населението. Важенъ е, следователно, принципътъ за освобождаването известно количество овце и кози отъ бегликъ да бѣде прокаранъ въ този законопроектъ, както и да бѣде възприетъ и въ други закони, които преследватъ прѣкото облагане.

Второ, да възприемемъ и принципа на прогресията при облагането, защото не е все едно и сжщо този, който има 100 овце, да даде 500 л., а този, който има 200—300 овце, да даде 1.000 и 1.500 л. За този, който има 100 овце и ще трѣбва да даде 500 л., това е доста чувствително. Обаче този, който има 200—300 и повече овце, ще добие повече доходъ, ще може да пласира продуктитѣ при подобри цени и, следователно, той ще може да плати малко повече. Ние трѣбва да направимъ една прогресия въ известнъ размѣръ — разбира се, не твърде много чувствителна — за да може и въ този законопроектъ да повѣе оня особенъ духъ, който трѣбва да повѣе отъ сега нататкъ въ нашето далъчно законодателство.

Това сж нѣколкото думи, които имахъ да кажа, и които искамъ да се взематъ подъ внимание отъ комисията, която ще преглежда законопроекта.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Живковъ.

Г. Живковъ (д. сг): (Отъ трибуната.) Г. г. народни представители! При все, че данъкътъ бегликъ е единъ отъ най-старитѣ данъци въ България и въпрѣки всички измѣнения, които ставаха въ този данъкъ, все пакъ, той е билъ единъ отъ най-несправедливитѣ данъци у насъ. Знае се, че този данъкъ, който сѣществва още отъ турско време, претърпѣ едно измѣнение. Първоначално, дълго време, чакъ до 1903 г., той се налагаше въз основа на закона за бюджета. Въ послѣдствие, отъ 1904 г. насамъ, той се уреди по законодателенъ редъ, само че пакъ съ закона за бюджета. Чакъ въ 1911 г. се създаде специаленъ законъ, по силата на който бегликътъ и данъкътъ върху сградитѣ се прехвърли върху общинитѣ, заедно съ 10% училищенъ налогъ и 11% пжтовъ налогъ върху тѣхъ, срещу отстъпния на държавата общински налогъ октроата. Презъ миналия режимъ този законъ се отмени, както знаете, и бегликътъ започна пакъ да се събира по силата на закона за бюджета.

Всѣкога, обаче, системата на данъка бегликъ е била една отъ най-лошитѣ системи; бегликътъ е билъ единъ отъ най-партизанскитѣ данъци. Всѣки пакъ, при неговото събиране, е имало голѣми лицепрятия: вземани сж отъ скотовѣдцитѣ рупвечи, устройвали сж се гуляи и броячитѣ, следъ като добре сж истормозвали населението около броенето, пакъ по партизански съображения сж отивали дотамъ, че едва ли не сж стигали до положението да искатъ отъ скотовѣдцитѣ и дишъ-парасж. Така сжщо има случаи на съставяне невѣрни актове. А влиянието, което оказва всичко това върху данъкоплатеца-скотовѣдецъ, въ морално отношение е твърде лошо, тѣй като той започва да заживѣва съ едно недобѣрие спрѣмо самата държава и органитѣ на тази държава. Отъ друга страна се отива къмъ понижение на гражданското съзнание у данъкоплатеца.

Има много интересни случаи при укривателствата, които се правятъ на стоката. Тѣй като беглиджията, броячътъ, който отива между населението да брой стоката, не може да знае кой колко стока има, кой колко овце и кози има, събира сведения пакъ отъ мѣстното население. Именно тамъ най-добре се изразява онази вражда, която има между жителитѣ на известно село, които се клеветятъ, и жертва на тази вражда, на това клеветничество ставатъ самитѣ скотовѣдци. Така, напр., има случаи да сж съставяни актове, въ които сж вписвани повече овце или кози, отколкото има единъ скотовѣдецъ — съвършено невѣрни актове. А при онзи пжткъ уровень, на който се намира нашиятъ скотовѣдецъ въ голѣмото си болшинство, естествено, не може да използува правата, които му дава законътъ, да обжалва; въ повечето случаи не е въ състояние да го направи или отбѣгва да го направи и остава да плаща данъкъ върху овце и кози, които той никога не е ималъ.

Питамъ се, обаче, дали и при този новъ законъ, който е предложенъ на нашето внимание, . . .

Н. Марковъ (д. сг): Че нали подава декларация? Какъ така ще плати, ако нѣма толкова овце и кози?

Г. Живковъ (д. сг): Ще плати. Може да имате 20 овце, а броячътъ ви съставя актъ, че имате 40.

Н. Марковъ (д. сг): Какъ така?

Г. Живковъ (д. сг): Ще плати. Може да имате 20 овце, конкретни случаи, даже ще ви назова села, където сж ставали такива работи. Это напр. следното нѣщо: има случаи, когато сж залавяни стопани, които раздѣлятъ свогитѣ овце, 50 да кажемъ, на две равни части; единиятъ пасе 25 овце, а другиятъ пасе другитѣ 25. Броячътъ минава и брой единитѣ, брой и другитѣ. Има такива случаи, при които сж заловени броячи, защото иматъ жжбъ на нѣкого, да сж съставили актъ, че стопанинътъ е раздѣлилъ стадото си на две. Това сж факти. Азъ ще ви кажа, че и въ нашата, Бѣлограднишка околия, има такива случаи. Азъ говоря туй, защото вземамъ факти отъ самия животъ. Има актове, съставени на скотовѣдци че сж укривали стока, която тѣ не сж имали никога.

Та, казвамъ, дали въ настоящия законопроектъ се премахватъ ония дефекти, които досега е имало въ другитѣ закони за беглика?

Първиятъ въпросъ, върху който искамъ да се спра, е въпросътъ, дали фикскътъ се гарантира съ новия законопроектъ. Азъ смѣтамъ, че въ това отношение има известнъ напредъкъ, особено съ санкциитѣ, които сж предвидени въ забележката къмъ чл. 2, а сжщо така и въ алинея втора на чл. 4. Това сж достатъчно голѣми гаранции, че отъ тѣзи подвижни стада, които лѣтуватъ на едно мѣсто, а зимуватъ на друго, ще може съ една по-голъма сигурностъ да се събере данъкътъ бегликъ. Но азъ смѣтамъ, че санкциитѣ, които сж предвидени въ чл. 1, сж недостатъчни. И ако сжщиятъ родъ санкции, които сж предвидени въ забележката на чл. 2 и въ алинея втора на чл. 4, се предвидятъ и въ алинея втора на чл. 1, смѣтамъ, че въ такъвъ случай ще бѣдатъ излишни броячитѣ, които досега така много сж тормозили селското население и ще може, безъ да се употребяватъ тѣ, да се добиратъ до по-подробни резултати и да бѣдемъ по-близко до самата действителностъ, т. е. до действителното число на овцетѣ и козитѣ. Кметътъ и секретаръ-бирникътъ въ едно село — а знае се, че българскитѣ села въ своето грамадно болшинство сж много малки — не могатъ да не знаятъ какво количество овце и кози има всѣки единъ скотовѣдецъ по отдѣлно. И като се има предъ видъ едно, че въ алинея втора на чл. 1 се предвижда половината отъ глобата, която се налага на укривателитѣ, да се даде на тия, които откриватъ, азъ смѣтамъ, че като се прибави къмъ алинея първа още и туй, че и самитѣ кметове и секретаръ-бирници отговарятъ за онова укриване, за което тѣ сж съдействували, населението ще бѣде освободено отъ бройчитѣ, които сж твърде много компрометирани въ своята досегашна дейностъ, още повече, както казахъ въ началото, тѣ не сж въ състояние да знаятъ кой какво стадо има. И мене ми се струва, че тази хайка, която обикновено бройчитѣ предприматъ въ балкана и по пасищата, за да търсятъ стадата, е съвършено безсмислена работа, която въ резултатъ дава само гуляи и тормозене на скотовѣдното население.

При това искамъ да се спра и върху въпроса за справедливостта на самия данъкъ бегликъ. Но преди да се спра на този въпросъ, искамъ да спомена и друго нѣщо. Знае се, че съ законъ отъ 1911 г. данъка бегликъ се отстъпи на общинитѣ, а днешното правителство, въ своя стремежъ да уравнилеси бюджета и да намбри повече доходи за държавата, отива до тамъ, че оставя съвсемъ безъ доходи общинитѣ. Струва ми се, че ще бъде много справедливо, ако г. министърътъ на финанситѣ се съгласи, щото половината отъ данъка бегликъ да се отстъпи отново на общинитѣ, още повече, че върху тѣхъ пада тежестта за издържката на прогимназии и други училища и съ това разпоскитѣ имъ се увеличаватъ, а приходитѣ имъ се твърде много намаляватъ.

Смѣтамъ също така, че данъкътъ бегликъ, така както се налага сега съ чл. 1 отъ законопроекта, като се предвижда по 6 л. на овца и 9 л. на коза, на всички овце и кози, които има въ страната, безъ огледъ на това, кой има повече и кой има по-малко, е твърде несправедливъ. Защото, знае се, селското население се облича обикновено отъ вълната и козината, които изкарва отъ овцитѣ и козитѣ, като шаетитѣ и абитѣ произвежда отъ вълната и козината по домащень, по стопански начинъ. Главната целъ на скотовъдцитѣ, които въ по-голтмата си частъ сѫ дребни стопани, е именно тази: да могатъ по стопански начинъ да произведатъ отъ една страна по добра блажнина, съ която да хранятъ своето семейство, а отъ друга страна да могатъ да произведатъ вълна и козина, за да могатъ да се обуватъ и обличатъ. И затуй и азъ се присъединявамъ къмъ мнението на г. Ради Василевъ, че непременно трѣбва да се опредѣли единъ екзистенщъ-минимумъ: известенъ брой овци и кози — азъ смѣтамъ 10 овци и 10 кози — да се оставятъ на разположение на стопанитѣ, безъ да се облагатъ съ данъкъ бегликъ, за да могатъ тѣзи стопани да се хранятъ и обличатъ. Добре нахраненъ ли е стопанинътъ и добре облеченъ ли е, той ще бъде по-живеспособенъ и ще може да проявява по-добре своята енергия въ друга посока на творческата дейностъ на българския икономически животъ и, естествено, тази загуба, която физикътъ би могълъ да претърпи отъ това, ще може да я навакса отъ друга страна. При това азъ смѣтамъ, че съ увеличението, което се прави на беглика съ новия законопроектъ — нѣщо което дава на бюджета новъ доходъ отъ около 15—16 милиона лева повече, отколкото е билъ миналата година — ще може да се компенсира оная загуба, която ще претърпи физикътъ отъ това, че не ще обложи този екзистенщъ-минимумъ овце и кози съ данъкъ бегликъ.

Отъ друга страна смѣтамъ, че въ законопроекта има и друга една неправда. Така напр., безъ огледъ къде се отглеждатъ овцитѣ и козитѣ, дали околото София или, да речемъ, изъ Бѣлоградчишка или Кулска околия, или изъ други нѣкои отдалечени и затънтени краища на България, които съвсемъ сж отдалечени отъ пазаря, казвамъ, безъ огледъ на това къде се отглеждатъ тѣзи овци и кози, тукъ се предвижда, че за всѣка овца ще се плаща 6 л., а за всѣка коза — 9 л. бегликъ. Като се знае отъ друга страна, че бегликътъ ще се налага върху единъ точно опредѣленъ брой овци и кози и ще се налага следъ като бъде опредѣленъ този брой, мене ми се струва, че има всякаква възможностъ да може да се приложи данъкътъ върху общия доходъ именно тукъ, който данъкъ върху общия доходъ ще може да се наложи върху овцитѣ и козитѣ съобразно съ пазарната цена на млѣкото, на вълната, на козината, които се изкарватъ и пр. Така именно ще се даде възможностъ на селското население отново да привикне къмъ данъка върху общия доходъ, още повече предъ видъ на това, че се има намѣрението този данъкъ върху дохода да се отмени за селскитѣ стопанства. Този данъкъ, като се постави, разбира се, на по-справедлива база, ще може да се приложи въ случая, защото ще бъде точно опредѣлено количеството на овцитѣ и козитѣ и не може да ставатъ отъ страна на физикалитѣ власти никакви произволи, каквито ставаха съ данъка върху дохода досега, както понаехъ. Смѣтамъ, че съ това ще се даде възможностъ на селското население полека-лека да привиква постепенно, постепенно съ данъка върху дохода и ще долживемъ до времето, когато населението ще бъде пригодно да го посрещне съ по-голтма радостъ и съ по-голтмо облекчение, защото той е най-справедливиятъ и най-демократичниятъ данъкъ.

Въ чл. 6 отъ законопроекта се говори, че Министерството на финанситѣ ще издава всѣка година подробни наредби за изпълнението на настоящия законъ. Струва ми

се обаче, че би трѣбвало да се посочи по-конкретно въ какви размѣри ще се издаватъ тѣзи наредби, защото ако днесъ, да кажемъ, Министерството на финанситѣ се управлява отъ хора, на които може да имаме по-голтмо довѣрие, съгласете се, че утре пакъ можемъ да имаме единъ режимъ, при който властта ще потърси всякаква възможностъ да може да партизанствува съ този законъ, както е партизанствувало другъ пътъ, за да издава произволно тѣзи наредби, като се позовава на чл. 6.

Накрай заявявамъ, че нашата, радикалската парламентарна група, ще гласува за този законопроектъ по принципъ, като се надѣваме, че въ комисията ще се направятъ поправкитѣ, които се набелѣзаха тукъ.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Цанковъ.

А. Цанковъ (с. д.): Г. г. народни представители! Трѣбва да се отбележи като една крачка назадъ, дѣто вмѣсто да премахнемъ беглика като специаленъ данъкъ, ние се повръщаме къмъ него. Защото този данъкъ не отговаря на отъзи изисквания, на които трѣбва да отговаря единъ справедливъ данъкъ. Изобщо, неудачно е, дето г. финансовиятъ министъръ разгласява последователно данъка върху общия доходъ, вмѣсто да се помъчи да изгради по-пълно този данъкъ, като единственъ прѣкъ данъкъ, съ тенденция този данъкъ да отстрани всички други прѣки облагания и постепенно да се развие по начинъ, щото да ликвидира и косвенитѣ облагания. Това разгласяване не е удобно. Нѣкои отъ г. г. ораторитѣ поискаха да се създаде екзистенщъ-минимумъ въ специалния данъкъ-бегликъ. Но обърнете внимание колко малко и да се установи такъвъ. При данъка върху общия доходъ се пресмѣта чистия приходъ на стопанина. Тамъ може да се предвиди единъ общъ екзистенщъ-минимумъ, да се облагатъ само тѣзи данъкоплатци, които иматъ приходи надъ този екзистенщъ-минимумъ и колкото приходътъ е по-голтмъ, да се облага толкова въ по-голтмъ мащабъ, да се запази една прогресия. Но, при единъ такъвъ специаленъ данъкъ, мѣчно може да се създаде екзистенщъ-минимумъ, още по-мѣчно е да се прокара и нѣкаква прогресия. Защото единъ стопанинъ, който има много декари земя, има малко главн добитъкъ. Той може да има само десетъ овце и овцетѣ да не се облажатъ, ако установимъ ние за екзистенщъ-минимума 10 овце, но да има 100 декара. Ние ще обложимъ овчарина въ балсала, който има 50 овце и нѣма поля земя, него ще го обложимъ, а другиятъ стопанинъ, който има 100 декара земя, но 10 овце, него за овцетѣ нѣма да го обложимъ. По-напакътъ, прогресията е мѣчно да се запази. Защо? Защото стопанинътъ има приходи отъ различни занятия; има, да кажемъ, приходи, отъ дюкяна си, има приходи отъ земята си, отъ овцетѣ и козитѣ си.

Нѣкой отъ стовориститѣ: И отъ кучетата!

А. Цанковъ (с. д.): Какъ ще прилагате ние прогресията? Единъ има малко овце, но има дюкянъ, отъ който изкарва голѣми печалби и т. н. Прогресията се запазва, когато данъкътъ е върху общия доходъ, защото тогава отъ каквито източници и да идатъ приходитѣ, тѣ се събиратъ въ една каса на стопанина, привеждатъ се въ известностъ, опредѣля се екзистенщъ-минимумътъ, който е необлагаемъ и, което е надъ екзистенщъ-минимума, се облага прогресивно. При това има си и друго едно удобство. То е, че бирникътъ единъ пътъ се справя съ стопанина; стопанинътъ веднажъ дава декларация. Когато при раздробитѣ прѣки данъци имаме декларация следъ декларация и прѣвѣрка следъ прѣвѣрка. Това усложнява и, следователно, затруднява събирането на данъка. По-нататъкъ се явява друга несъобразностъ и несправедливостъ. При данъка върху общия доходъ се взематъ въ съображение не само приходитѣ, но и разходитѣ на стопанина. Вземете единъ стопанинъ, който има 100 овци, но който има задължения, дългове, който трѣбва да плати и лихвитѣ за заетитѣ пари, и го сравнете съ другъ единъ, който има тояже 100 овци, но който нѣма задължения. Еднакво ли е положението имъ? Безспорно не е еднакво. Сега съ беглика облагането имъ е еднакво. А съществува и тази несъобразностъ, която спомена преждеговорившиятъ колега, именно, че доходътъ отъ овцетѣ не е навѣкъжде еднакъвъ и следователно се явява несправедливо за цѣлата страна данъкътъ върху овцетѣ да бъде еднакъвъ.

Ето защо по-целесъобразно е да развием данъка върху общия доход по-пълно и да отстраним всичките отдълни пръвни данъци. Тогава ние ще имаме една данъчна система, която щом веднаж установим ще може по-здраво да ни служи, тя е по-модерна. Към туй се стремят всичките уредени държави — към по-малко на брой данъци, но към по-ефикасни данъци. У нас раздробяваме данъците! Защо? Защото оперираме с примитивни понятия. Не е хубаво да приучаваме нашето население към такъв примитивен начин на вземане-даване с държавата, нито пък е хубаво да приучаваме нашата държавна машина по този примитивен начин да третира данъкоплатците: постоянно да ги безделкои, постоянно да ги драще, да ги щипе. Това създава една нескончаема тревога за данъкоплатеца. Тръбва да се развият отношенията между държавата и данъкоплатците на един по-модерен начин. И правилната идея за облагането с данък тръбва да бъде, че стопанинът плаща за издръжката на държавата от своя чиста приход, от своята чиста печалба, че той няма нужда да натърпява съществуването си, за да плаща за издръжката на държавата, че държавата му е установила едно право на съществуване върху известно ниво. Който падне под туй ниво не е повече обеспокояван от бирника. И отъ този общ приход, който има националното стопанство, се отделя един известен процент за издръжката на държавата. Към това тръбва да се стремимъ и ние. Ето защо азъ казвамъ, че много нещастно е, дето вмъсто да развиваме данъка върху общия доход, ние го раздробяваме, демонтираме, и се връщаме назадъ към тъзи стари форми на облагането. Тъзи сж прости и сж простотата си пленяват. Да преброишъ овцетъ, да дръпнешъ кашема и да кажешъ: смътката е толкова, плащай — това е колкото просто, толкова и несправедливо, въ много случаи. Но то е просто често пъти само по теория, защото то поддържа към голъми изкривания. При такова раздробяване на данъците, оказало се е въ практиката, че стопанинът се поддържа към изкривания. Има страни, които поради примитивността на своите данъчни системи, не сж въ състояние да направятъ никакво статистическо преброяване, защото, когато минава преброявателъ, стопанинът си крие кокошките, ако те се облагат, крие си овцетъ, ако тъ се облагат, крие си добитъка — всичко, което по отдълно се облага, той се мъчи да го прикрива. При данъка върху общия доход положението е друго: еднакъв-завинаги бирникът се справя с данъкоплатеца и се съсредоточава върху всичко стопанство повече. Общият доход е единъ данък, който се облага, така да се каже, контрадикторно, така както се развиват работитъ предъ съдилищата. Тамъ е въведенъ повече контролъ, има събиране на повече данни, гледатъ се смътките, съобразява се реколтата презъ дадена година, съобразяватъ се множество работи, но еднакъв-завинаги става въ годината тази ликвидация сж стопанина. Ако ние имаме много данъци, това създава невъзможност да се практикува такава точност, да се влиза въ подробности, въ изучаване на стопанското положение на всеки данъкоплатец. Но, когато имаме единъ единственъ данък, тогава разбира се, че облагателът може да се съсредоточи по-изчерпателно върху едно такова изучаване на положението на данъкоплатеца. И затуй собствено хората се стремят към туй данък, защото той въ това отношение е модерен, съобразява задълженията сж доходността на дадено стопанство, не се спира само на външните признаци. Първобитните данъци иматъ тази характеристика, че тъ търсятъ само външна признака. Напр. при данъка върху сградитъ въ Франция — защото Франция въ много отношения, особено по данъците, е рутинерна — броятъ прозорцитъ, има толкова прозорци въ сградата, толкова данък се следва, макаръ че отъ прозорецъ до прозорецъ, както и отъ сграда до сграда има разлика. Така и у нас, броятъ ти овцитъ, макаръ че едно число овце въ една мѣстност дава единъ приход, а същото число овце въ друга мѣстност дава другъ приход. Това не е модерно, то е първобитно, то не е добро, не бива много да се увеличаемъ отъ него.

Ето защо тръбва да пожелаемъ, г. финансовиятъ министъръ да направи повече усилия да сгрупира пръвните данъци въ единъ данък върху общия доход. Ние приемаме неговата идея; тя е и впрочемъ една идея доста популярна, тя не е специалитетъ на една отдълна партия. Неговата идея е, че известния доход тръбва да бждатъ по-леко облагани, като доходи, които произлизатъ отъ труда. Това може да се съобрази при изграждането на данъка върху общия доход, щото така нареченитъ нефондирани доходи, доходи, които произлизатъ отъ трудъ, да бждатъ по-

леко облагани, отколкото такива доходи, които произлизатъ отъ капиталъ. И доколкото, поне при известно число овце, може да се сметне, че доходътъ отъ тѣхъ иде отъ труда на овчарина, който ги пасе, но не отъ капитала, вложенъ въ този добитък, може доходътъ, който иде отъ овцевѣдството да се третира по-благоприятствено, още повече съ намѣрение да насърчимъ овцевѣдството. Може да се третира по-благоприятствено при облагането и доходътъ, който иде отъ земята, защото и тамъ не играе главна роль капиталътъ, а пакъ трудътъ на стопанина, който обработва земята. Може да се третира благоприятствено и доходътъ отъ заплатитъ, защото той е доходъ който иде отъ трудъ, а не отъ капиталъ. Но не тръбва да се мисли, че схемата на данъка върху общия доход не позволява туй разграничаване. Това разграничаване е направено другаде — и въ пруския, най-образовниятъ данък върху общия доход, то съществува. Струва ми се, че и у англичанитъ този принципъ е пакъ проведенъ въ данъка върху общия доход. Изобщо има средства да се направи това разграничение. Нуждата да се направи туй разграничение никакъ не диктува да раздробимъ ние пръвния данък въ множество отдълни пръвни данъци. Тази е нашата обща мисль — мисля, че при първото четене по-важно е да се спремъ на общи мисли — които може да се прокара, ако ние се убедимъ въ нейната основателностъ и на практика, като всички пръвни данъци се сглобятъ въ единъ единственъ данък върху общия доходъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Хинекъ Майеръ.

Х. Майеръ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ настоящия законопроектъ ние правимъ една крачка назадъ, но това не значи още че сме назадничави. Защото мене ми се чини, че сме обгъбли фракъ и цилиндъръ върху потури и, ако изоставимъ фрака и цилиндра, ние не отиваме назадъ. (Веселостъ) Най-добриятъ начинъ на облагане гражданитъ сж данъци е действително чрезъ единъ прогресивно-подходящъ данък. Но, г-да, въпросъ е дали сме готови да приемемъ и да практикуваме този данък при нашитъ днешни обстоятелства. Въ Франция, страна, която строи по култура много по-високо отъ България, председателътъ на централния комитетъ на земеделскитъ синдикати е отпразвилъ една молба до всичкитъ народни представители да се стремятъ, щото прогресивно-подходящиятъ данък да се премахне относително селското население и да се замѣни сж единъ данък определенъ по кадестра. Ако тамъ искатъ премахването на прогресивно-подходящия данък, то у нас, дето е непрактично приложението му, дето не дава абсолютно никаква полза, дето сж мъка за самото население може да се приложи, тръбва още повече да се премахне.

Затова считамъ, че колкото и този данък-бегшикъ да изглежда на видъ ретрограденъ, той е единъ данъкъ практиченъ за населението и улесняващъ задачата на тъзи, които ще го събиратъ. Всеки овчаръ си знае овцетъ и ще знае колко ще плаща. Не е толкова истина, колкото се твърди, че на едни мѣста овцетъ не даватъ този приходъ, който даватъ на други мѣста. Не е истина, че ще бжде несправедливо, ако данъкътъ се взема въ еднакъвъ размѣръ отъ стопанинътъ, които живѣятъ около градината, както и отъ тъзи, които живѣятъ въ планинитъ, защото ако продумитъ на овцетъ около голъмитъ градини даватъ по-голямъ приходъ, то пъкъ въ планинитъ поддържането на овцетъ не коштува почти нищо. Не е истина също, че не може да се опредѣли единъ екзистенцъ-минимумъ и по този данък, защото може да се пресметне какви сж нуждитъ на едно семейство отъ млѣко и отъ вълна. И справедливо ще бжде известно число овце — колкото да се задоволятъ нуждитъ на семейството отъ млѣко и вълна, да бждатъ освободени отъ този данък. Не е истина, г-да, че ако единъ овчаръ има дългове, не би тръбвало да бжде облаганъ, понеже приходътъ отъ овцетъ му не билъ чистъ приходъ. Дълговетъ не сж различни по храненето и поддържането на овцетъ; то е башка въпросъ. Ако имамъ дългове, не мога да имамъ имотъ, не мога да имамъ голъмо количество овце. Ако овчарътъ плаща лихви за дългове, това не значи, че прави разходи за поддържане на овцетъ, та да се счита, че приходътъ му е по-малъкъ.

Но едно нѣщо не ми се прави въ този законопроектъ: то е даванетоъ възнаграждение на тъзи, които откриватъ укрититъ овце. Чиновникътъ си получава своята заплата и той е длъженъ да изпълни своята длъжностъ, да бжде

добросъвестен, да не пада никого. Не трябва да му се дава никакво особено възнаграждение, което може да го накара да злоупотребява със своята власт — да открива престъпления и там, където няма нищо.

Сега по формата, г-да. Чинии ми се, че не съм виждалъ законопроектъ по-неграмотенъ, отколкото е този. Това казвамъ за комисията, която ще го преглежда.

Чл. 1 казва: (Чете) „За овцетѣ и козитѣ се плаща данъкъ-бегникъ въ размѣръ 6 л. на овца и 9 л. на коза, отъ които на общинитѣ се дава по 1 л. на овца и 3 л. на коза.“

„Лицата, които укриватъ отъ облагане овце или кози, плащатъ, освенъ данъкъ, и глоба“ и пр.

Къде е тукъ задължението на овчаря, та въ случай че не го изплати, да може да бъде наказанъ? Овчарятъ е длъженъ да плаща, но къде е предвидено въ закона задължението му да каже какво има? Къде му е предписано да дава нѣкаква декларация? Къде му е предписано да каже на кмета колко овце има? Ако подъ укриване се разбира укриване нейде въ планинитѣ, то би трябвало да бъде казано изрично. Следователно, бихъ искалъ следъ като е установено количеството на данъка, преди да бъде написана глобата, да се каже на овчаря какво трябва да направи, за да може да му се вземе данъка. Да му се предпише: „Трябва да кажешъ на кмета колко овце имашъ“, защото ако искаме отъ овчаритѣ да дадатъ писмена декларация, не ще можемъ да извлѣчемъ нѣкаква полза, тъй като не всички могатъ да пишатъ. Затова съ тази работа трябва да се поговори кметътъ или секретарь-бирникътъ. Трябва да се каже на овчаря: „Ти не само си длъженъ да кажешъ на кмета, но въ еди-кое си време, въ еди-кой си периодъ отъ годишната ти си длъженъ да обадитъ на кмета, че имашъ толкова и толкова овце“. И само следъ това, като знае той какво трябва да прави, може да му се каже: „Ако укривашъ, ти ще бъдешъ глобенъ“. Иначе няма смисълъ.

Въ чл. 2 се говори за стопани на овце и кози, които нѣматъ затвърдено постоянно мѣстожителство въ царството, и за тѣзи, които, макаръ и да иматъ постоянно мѣстожителство, иматъ овце на друго населено мѣсто. За тѣхъ се казва, че трябва да деклариратъ, но никъде не е казано какъ, къде и кога да деклариратъ. Ако се иска отъ мене единъ данъкъ, трябва да ми се каже къде и кога да отиде и колко да платя. Въ този членъ се говори за декларация, но каква да бъде тази декларация, писмена ли, усна ли — това го нѣма.

Ако този законопроектъ се преработи и се направятъ тѣзи малки поправки, за да стане логиченъ и систематиченъ, азъ мисля, че по-добъръ данъкъ въ настояще време за облагане овцетѣ и козитѣ не може да се намѣри. Както г. министърътъ на финанситѣ предложи и Народното събрание прие, данъкътъ върху общия доходъ да не се прилага по отношение на земитѣ, естествено е, че този данъкъ върху общия доходъ не трябва да се прилага и по отношение на този движимъ имотъ — овцетѣ и козитѣ — които допая единъ доходъ най-лесенъ за определяне. Мисля, че този законопроектъ по принципъ трябва да се приеме и да се прати на комисията, която да направи тѣзи поправки, които казахъ, за да заприлича на законъ. (Ръкопляскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Минчо Дилиановъ.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Земледѣиската парламентарна група не ще гласува за този законопроектъ. Ние забелѣваме тенденция отъ страна на правителството полека-лека да убие закона за данъка върху общия доходъ чрезъ малки частични закони, като известни обекти се освобождаватъ отъ облагане по закона за данъка върху общия доходъ и ставатъ такива на едно прѣко облагане. Ние виждаме, че правителството иска облагането на земата на декаръ . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: Народътъ го иска, не правителството.

М. Дилиановъ (з): . . . иска прѣкото облагане на скотовѣдството — на овцетѣ и козитѣ; утре можемъ да бъдемъ свирани съ други законопроекти за прѣко облагане, което се отразява зле преди всичко върху развитието на нашето стопанство. Излишно е да повтарямъ онѣзи доводи, които единъ отъ прѣдговорившитѣ, г. Асенъ Цанковъ, изтъкна: че целта на всѣко едно правителство трябва да бъде да създаде единъ единственъ данъкъ върху общия доходъ, защото само тая данъкъ не пада тежко върху плещитѣ на

данъкоплатцитѣ. Тѣзи отдѣлни закони ще спъватъ и безъ туй останалото назадъ народно стопанство. Облагането земата на декаръ и облагането добитѣка на глава е най-несправедливото облагане, защото нѣмаме една база, върху която да можемъ да сложимъ едно правителство облагане. Това особено е явно при облагането земата на декаръ, защото напоследъкъ цената на декаръ земя у насъ варира отъ 1.000 до 20—30—50 хиляди лева, споредъ това, каква култура се сѣе. Като имаме предъ видъ освенъ това, че голѣма частъ отъ земитѣ у насъ не се работятъ ежегодно; като имаме предъ видъ и обстоятелството, че голѣма частъ отъ земитѣ сж подложени на разни стихии, ние ще разберемъ лесно, че правимъ едно облагане, което не е съобразно съ производителността на дадена земя и, следователно се отразява съществено върху по-голѣмата частъ отъ стопанствата, а се облагодетелствува една малка частъ отъ тѣхъ. Също е и съ облагането скотовѣдството на глава. Много право забелѣзаха нѣкои отъ прѣдговорившитѣ, че доходността на едно скотовѣдно стопанство е въ зависимостъ преди всичко отъ близостта на пазара; колкото едно скотовѣдно стопанство е по-далечъ отъ пазара, толкова то е по-малодоходно. Като е така, облагането на глава е много несправедливо.

Н. Топаловъ (д. ст): Въ правилника за прилагане закона за данъка върху общия доходъ ние поставихте, че една овца дава доходъ 160 л. и отъ тамъ съдехте съ какво трябва да се облага. Тая работа не я ли разбирате? Правите се на ахмакъ!

М. Дилиановъ (з): Като вземемъ предъ видъ, отъ друга страна, и качества на овцетѣ, ние не можемъ да не констатираме, че това облагане не е справедливо. Обикновено овцевѣдството въ нашата страна не е едро, а повечето, особено въ планинскитѣ мѣста, е дребно: всѣки стопанинъ има по 5—10—15, най-много 20 овце; има единъ общъ овчарь, пасището е съгършено развадено, и като така, доходътъ отъ овцетѣ е нищоженъ. Повечето хора държатъ овце само защото сж свикнали да ги държатъ. У насъ овцата се развъжда за вълната, млякото и месото. Обаче въ планинскитѣ мѣста у насъ, където взимаемъ съвниани мери, овцата не дава нито единъ отъ тия продукти въ максималенъ размѣръ; вълната сж загубва по дракитѣ; млякото дава въ недостатъчно количество, защото пасата е лоша; тамъ нѣма организиращи мандри и затова овцата прекрива да дава мляко още презъ м. юлий; месото ѝ тоясе не е доброкачествено, защото овцата е слаба. Поради това, доходътъ отъ овцата тамъ е единъ страниченъ помиякъ за стопанството. Желанието на законодатели трябва да е, да облекчи този страниченъ помиякъ отъ тежко облагане, каквото се предвижда въ този законопроектъ, защото иначе овцевѣдството ще бъде спънато.

Другъ е въпросътъ за ония скотовѣдни стопанства, които представляватъ отъ себе си нѣщо организирано, нѣщо развито. Такива ние имаме малко и тѣ се намиратъ главно въ полскитѣ мѣста, изключая каракашскитѣ стада, които идватъ отъ вѣнъ само за лѣтна паша. Действително на тия стопанства надъ 100 овце, които представляватъ отъ себе си единъ доходенъ обектъ, може да се направи едно облагане, по това облагане безспорно трябва да стане по закона за данъка върху общия доходъ, защото тукъ имате единъ скотовѣдецъ, който, разчитайки на селското пасбище или на нѣкое свое пасбище, има само овце и нѣма абсолютно никакъкъ другъ имотъ; ако ние го обложимъ така тежко — на глава овца и коза — това значи да спънемъ неговото стопанство, да не може то правилно да се развива; обаче, ако облагате дохода му, ние ще дадемъ възможностъ да се развива неговото стопанство.

Земледѣиската парламентарна група не може да гласува за този законопроектъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Славковъ.

Х. Славковъ (п. л): Г. г. народни представители! Много души отъ насъ не познаватъ тази работа, а всички приказватъ. Въ нѣба България овчарството е два вида: овчарство, което е само за домашно употребление, нужно за стипендието, и овчарство, което служи за търговия. Овчаритѣ, които сж около градоветѣ и вътре въ градоветѣ, купуватъ овце пролѣтъ рано, мандруватъ ги, взематъ имъ млякото, произвеждатъ отъ него продукти, продаватъ ги, продаватъ и вълната отъ овцетѣ — значи, тѣ правятъ търговия. Обаче, въ селата, отдалечени отъ градоветѣ, нѣкой

от селянитѣ не държи повече овце отколкото му сж потребни за да може да храни семейството си и да го облича. Рѣдко е въ едно село да се намири човѣкъ съ повече отъ 50—60 овце; още по-рѣдко сж овѣзи, които иматъ 100 овце. Каза ни се тукъ, че селянитѣ които имали много земя въ село, нѣмали овце. Тѣмо наопаки е: който има земя, той има и овце, защото ако нѣма земя, нѣма да има съ какво да ги храни. Въ полскитѣ мѣста зимно време овцетѣ се хранятъ цѣли три мѣсеца съ житна храна и ако ги не хранятъ, не могатъ да ги отглеждатъ. Въ балканскитѣ, въ високитѣ мѣста, изхранването на овцетѣ, както каза и г. Майеръ, става съ малко разноски. Действително, овцетѣ въ полето даватъ много повече млѣко, отколкото овѣзи въ планинскитѣ мѣста. Азъ съмъ изучавалъ тази работа и знаа, че една балканска овца, колкото и хубава да е, не може да даде повече отъ 20 литра млѣко презъ сезона — откакъ овцата се обагни докато прегори. Полскитѣ овце, обаче, които се хранятъ по-хубаво и които сж по-едри и по-качествено по добри, могатъ да дадатъ до 45—50 литра презъ сезона.

За всѣки единъ членъ отъ семейството въ селата сж потребни три овце, за да може семейството да се облажи, както казватъ, и да се облече. Три овце могатъ да пуснатъ 4—5 килограма вълна, достатъчна да се облече едно лице; тѣ могатъ да дадатъ и 60—70 килограма млѣко, отъ което да се направи сирене и друго, каквото е потребно. Ако овцетѣ, които служатъ за нуждитѣ на селското стопанство, отъ продуктитѣ на които нищо не се изнася за продажъ, се облагатъ съ единъ данѣкъ отъ 6 л. на овца, тогава трѣбва да се облагатъ повече овѣзи овце, които сж за търговия, каквито сж овцетѣ въ градоветѣ и въ селата около градоветѣ, дето даже презъ м. февруарий колятъ агнетата и почватъ да продаватъ млѣкото на цени скъпи и прескъпи, и то колкото млѣко продаватъ, толкова и вода.

Отъ г. Ради Василевъ се повдигна въпросътъ, че трѣбва да се остави на едно семейство известно число овце и кози, които да не се облагатъ съ данѣкъ. Това е справедливо — имаше го и въ по-раншия законъ, това може да се направи и сега. Справедливо е известно число овце — или, както го наричатъ екзистенщъ-минимумъ — които сж потребни за прехраната и облѣклото на семейството, да се освободятъ отъ бегликъ, а остатъка въ повече да се облажи.

Заявявамъ на всеуслышание, че данѣкътъ, който се предвижда въ законопроекта, на овцетѣ и на козитѣ, не е голѣмъ, и овѣзи, които казватъ, че е голѣмъ, лъжатъ. Споредъ мене, по-хубаво е да се облагатъ овцетѣ на глава, отколкото доходътъ отъ тѣхъ да се облага съ данѣкъ върху общия доходъ, защото нашиятъ селянинъ не може да покаже какъвъ доходъ има отъ овцетѣ, а овѣзи, които знаятъ какъвъ доходъ иматъ, тѣ старателно го криятъ и не го деклариратъ върно. Ако питате нашия селянинъ какво е спечелил, нѣма да го каже, но колко му сж овцетѣ, то се знае. Въ наредбата, която всѣка година ще издава министерътъ на финанситѣ, тамъ ще се опредѣли кога ще се подаватъ декларациитѣ за облагане на овцетѣ — напр. презъ пролѣтата.

Г-да! Имамъ да забележа, че е справедливо да не се облагатъ съ бегликъ шилетата, защото тѣ сж само тежестъ на стопанина, не му даватъ никакъвъ доходъ или много малѣкъ — около $\frac{1}{2}$ кгр. вълна дава едно шиле, а то презъ годишната изада не по-малко отъ 150—200 л.

За изхранването на една овца зимно време въ полето сж нужни най-малко 200 л., а въ балкана може да се изхрани съ 50 л.

Н. Марковъ (д. ст.): 120 л.

Х. Слазновъ (н. л.): Върно е, че една овца въ полето може да даде 600 или 700 л. доходъ съ вълната, ягнето и млѣкото.

Съгласенъ съмъ съ мнението на г. Ради Василевъ, провѣрката на беглика да става не отъ бегликчии, а отъ общинскитѣ власти, като се застава кметътъ съ своитѣ органи да брои овцетѣ. Ако селскитѣ кметъ поиска да преброи върно овцетѣ въ селото, може да го направя, безъ да може да се укрива нито една овца. Защо? Защото кметътъ е всѣкога между населеното, той всѣки денъ е на полето, той всѣкога знае кой колко овце има, съседитѣ едни други си знаятъ овцетѣ и никои не може да ги укриве. Ако се предвидятъ наказателни санкции за кмета, както сж предвидени въ чл. 4, той ще ги брои по-точно и нѣма да пропусне нито една овца. А ако дойдатъ отъ нѣкъде стражари, акцизи, пребротели да броятъ овцетѣ, кметътъ и да знае, че нѣкой е скривилъ овце, нѣма да каже, понеже нѣма отговорностъ за тази работа. Той ще си мълчи и ще

си казва: чакай да видимъ дали ще може да ги откриятъ. А щомъ предвидимъ за него наказателни санкции, вие ще видите, че той най-правилно ще провѣрва овцетѣ. Ако нѣкой селянинъ укриве овцетѣ си, съседитѣ му ще го наклевети и ще го накажатъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Н. Найденовъ)

Въ законопроекта е предвидено, че за укривитѣ овце се налага глоба, равна на данѣка, отъ която глоба половината се дава на откривателитѣ, а другата половина остава въ полза на държавата. Споредъ мене, не трѣбва да се дава на откривателитѣ чиновничии отъ глобата, а само на онии външни лица, които откриватъ скрити овце, на тѣхъ да се дава възнаграджене отъ глобата. Чиновницитѣ по провѣрката на овцетѣ — както описа това по-рано единъ народенъ представител, на когото името не помия — само чакаатъ кога ще дойде време да провѣрватъ, за да правятъ гулян и често пѣти надписватъ, за да накаратъ овчара да дойде да ги черпи и да имъ се моли. Ако се възложи провѣрката на кмета, нѣма да има никаква опасностъ, че ще бждатъ укривитѣ овце отъ облагане съ данѣка-бегликъ.

Заявявамъ, че този законопроектъ за данѣка-бегликъ върху овцетѣ и козитѣ е много добъръ и азъ ще гласувамъ за него.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Пеншковъ.

Г. Нешковъ (д. ст.): Г-да! Азъ ще кажа само нѣколко думи въ отговоръ на г. Димляновъ. Не е безинтересно да направимъ едно малко сравнение, за да видимъ кой зашшава интереситѣ на това население, за което г. Димляновъ плаче. Г. Димляновъ плаче за хубавитѣ принципи на закона за подоходния данѣкъ. Безспорно, той е единъ добъръ законъ, но, за жалостъ, трѣбва да се върнемъ назадъ, за да удовлетворимъ една възпищача пужда на нашия селянинъ, който е възмутенъ отъ дѣното на душата си срещу несправдлитѣ, които се извършиха съ този законъ. Г-да! Въ Ябланската околия облагането на овца и коза ставаше върху база 200 л. доходъ отъ овца и коза. 2% върху 200 л. правятъ 4 л.; плюсъ 3-75 л. общински и други върху него, ставатъ 7-75 л.; плюсъ 4 л. бегликъ, плащанъ като общински данѣкъ, ставатъ всичко 11-75 л. Споредъ проекта, който г. министърътъ ни представя, данѣкътъ-бегликъ на овца е 6 л. Питамъ азъ сега: тази разлика отъ 6 до 11 л. не е ли въ полза на производителя? За кого плаче г. Димляновъ тогава?

Нѣкой отъ сговориститѣ: За демагогия.

Г. Нешковъ (д. ст.): За козитѣ, г-да, данѣкътъ бѣше 8 л. и плюсъ 7 л. общински данѣкъ ставатъ 15 л. Сега ще се плаща 9 л., значи има една разлика отъ 6 л., която остава въ полза на производителя. И мене ми се струва, че е достатъчно да съпоставимъ тѣзи два факта, за да видимъ, че почвата, на която застава г. Димляновъ, е фалшива. Но има и друго нѣщо: ние отнемаме възможността да се злоупотребява съ данѣка върху общия доходъ, нѣщо, което бѣше въведено въ култъ презъ дружбашкии режими. Це ви посоча и примѣри. Въ едно село облагатъ съ данѣкъ върху общия доходъ единъ селянинъ за осемъ овце, като смѣтатъ по 200 л. доходъ отъ овца, или всичко върху 1.600 л.; другъ селянинъ отъ сѣщото село, който бѣше земледѣлецъ, за 46 овце го обложиха съ данѣкъ върху общия приходъ само върху 800 л. доходъ. Питамъ азъ: има ли смисълъ да защищаваме такъвъ данѣкъ? Ето защо законопроектътъ, който ни е представенъ трѣбва да го гласуваме даже единодушно. Азъ апелирамъ къмъ народното представителство да приематъ единодушно законопроекта, за да се докаже, че тази Камара действително мислѣ за интереситѣ на нашия скотовъдецъ и населениа ги защищава. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои сговористи)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже нѣма записани други, ще положа на гласуване законопроекта. Моля ония г. г. народни представители, които приемятъ на първо четене законопроекта за данѣка бегликъ върху овцетѣ и козитѣ, да вдигнатъ рѣка. Бошшинство, Събраното приема.

Ще пристъпимъ къмъ разглеждането на точка седма отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба — продължение разискванията.

Моля докладчика г. д-ръ Найденовъ Кормановъ да продължи доклада.

Докладчик д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ миналото заседание приехме до чл. 11. Днес ще почнемъ съ чл. 11, (Чете го — вж. приложение № 18 Т. I)

Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване чл. 11. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 11 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 12 — вж. приложение № 18 Т. I)

Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 12 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 13 — вж. приложение № 18 Т. I)

Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 13 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 14 — вж. приложение № 18 Т. I)

Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да се съгласи да се прибавятъ въ тоя членъ който определя функциитъ на Върховния ветеринаренъ съветъ, още две букви, а именно: (Чете)

„к) произнася се по мѣрките за предпазване добитъка отъ болестъ и заразяване и за популяризиране тѣзи мѣрки между скотовъдното население;

„л) дава прещенка и препоръчва на министерството за издаване и разпространение популярни книги, списания, брошури и други подобни по предпазване и лѣкуване на добитъка и по ветеринарната наука изобщо.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Предложението на г. Тодорова се разбира само по себе си. Че това е службата на самата върховна ветеринарна власт — на началника на отдѣлението съ неговитъ органи. Тѣй че ще се претруша само законопроектътъ съ тия подробности. Понеже ще се изработи правилникъ за приложението на закона, вѣрвамъ, че тѣзи мѣрки, които препоръчва народниятъ представителъ г. Тодоровъ, ще бждатъ вмѣнати.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ моля г. г. народнитъ представители да не се съгласяватъ съ предложението на г. Тодоровъ, по съображение, че това не е работа на Върховния ветеринаренъ съветъ, който е съвещателно тѣло при министерството. Съ пропаганда на полезни мѣрки и разпространяване на книги може да се занимава ветеринарната служба при министерството — ветеринарното отдѣление, но не и Върховниятъ ветеринаренъ съветъ. Функциитъ на Върховния ветеринаренъ съветъ сж изброени, тѣ сж отъ компетенцията на едно съвещателно тѣло. Членоветъ на този съветъ не сж постоянни хора и не могатъ да се занимаватъ съ тия работи.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Тодоровъ! Поддържате ли предложението си?

Д. Тодоровъ (д. сг): Щомъ има кой да се занимава съ тия работи, не го поддържамъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже нѣма друго предложение и нѣма записани други да говорятъ, ще гласувамъ чл. 14 отъ законопроекта. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 14 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 15 — вж. приложение № 18, Т. I)

Въ този членъ, г. г. народни представители, комисията е прибавила следъ думитъ „такива заседания се свикватъ“ думата „най-малко“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Азъ бихъ помолвилъ г. докладчика да се съгласи поне въ този случай, когато веднажъ на годината ще се събиратъ ветеринарнитъ дейци, за да обсъждатъ въпроси изъ областта на ветеринарното законодателство и организацията на службата, да взематъ участие и представители на окръжитъ и на общинитъ. Защото въ самитъ мотиви къмъ законопроекта изрично е казано следующето: (Чете) „На окръжитъ, обаче, е предоставена най-важната роля: въ ветеринарно-лечебно отношение, тѣ сж самостоятелни единици, работата на които се координира и унифицира отъ държавата. Безплатна ветеринарна помощ и безплатни лѣкарства за беднитъ земледѣлски стопанства, навременна и евтина — за другитъ — ето базата върху която е изградено ветеринарно-лѣчебното дѣло“. Въ самия законопроектъ ние имаме специална глава, въ която се говори за ветеринарната служба на окръжнитъ постоянни комисии, на окръжнитъ съвети и на общинитъ. Азъ моля г. докладчика, а също горещо моля и г. министра да се съгласятъ, че ролята на окръжитъ и на общинитъ, како самоуправнителни тѣла, които се развиватъ все по-широко и по-широко, не може да бжде само да плащатъ; че когато за тѣхна смѣтка се редятъ закони, които често пжти засѣгатъ изъ основа тѣхната финансова автономия, които посѣгатъ на тѣхната финансова политика, то тѣ трѣбва да иматъ свои представители въ това тѣло, което изработва законитъ. Организацията на ветеринарната служба и на ветеринарното законодателство не е пкъ толкова недостатъчна областъ и поне тукъ вѣрвамъ ветеринарнитъ лѣкари да бждатъ съгласни да направятъ една малка отстъпка.

Азъ моля да се съгласите следъ думитъ „окръжни ветеринарни лѣкари въ царството“ да се прибавятъ думитъ „двама народни представители, избрани отъ Народното събрание, двама окръжни и двама общински съветници, предимно скотовъдци, и двама агрономи, назначени отъ министра на земледѣлието и държавнитъ имоти“. Прикѣтствието поне на двама окръжни съветници, поне на двама общински съветници изъ тѣлото царство нѣма съ нищо да забърка умоветъ на ветеринарнитъ лѣкари и да попречи да взематъ правилни решения. Дори има приказка, г-да: „Очи отъ очи се срамятъ“. Ако при ветеринарнитъ лѣкари има двама общински съветници и двама окръжни съветници, които да ги слушатъ, струва ми се, че тѣ ще се пазятъ да не отиватъ до крайности. Но когато е въпросъ за здравето на добитъка и за организиране на ветеринарната служба, азъ мисля, че и скотовъднитъ ще вложатъ толкова жаръ при разискванията на тѣзи въпроси, колкото и ветеринарнитъ лѣкари. Азъ мисля също, че и агрономитъ, които иматъ прѣка връзка съ селското стопанство, нѣма да бждатъ безполезни; и тѣ не сж свършено невежи по ветеринарната наука и по скотовъдството. Колкото се отнася за народнитъ представители, азъ мисля, че тѣ ще държатъ връзка между Народното събрание и Върховния ветеринаренъ съветъ. И ако въ Высшия учебенъ съветъ, който разисква много по-тънки педагогически, психологически и много други проблеми, има народни представители, струва ми се, че и въ този съветъ трѣбва да има народни представители, и туй нѣма да бжде въ вреда на дѣлото.

Моля г. докладчика, моля и г. министра да се присъединятъ къмъ това мое предложение, защото смѣтамъ, че отъ него нѣма да произлѣже нищо лошо за организацията на ветеринарното дѣло и за законодателството по ветеринарното ведомство.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и на държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ моля г. г. народнитѣ представители да не се съгласяватъ да се приеме добавката, която се прави по чл. 15, а именно да не се прибавя следъ думитѣ „такива заседания се свикватъ“ думата „най-малко“. Това не е необходимо за изработката на правилника или за изработката на законопроекта. Законопроекти и правилници не се работятъ всѣка година, та да се свикватъ извънредни заседания най-малко единъ пътъ въ годината, като се предполага, че такива ще бѣдатъ свиквани два, три, четири и повече пъти. Това не е необходимо. Азъ дори отивамъ и по-нататъкъ, макаръ че азъ съмъ го предложилъ, да се изхвърли цѣлиятъ параграфъ, като почнете отъ думитѣ: (Чете) „Въ извънреднитѣ заседания, въ които се разглеждатъ“ и т. н. до края на члена, та да остане само: (Чете) „Засѣданията на Върховния ветеринаренъ съветъ биватъ редовни и извънредни и ставатъ по изработенъ за тая цель правилникъ“. Другиятъ параграфъ, за който ви споменахъ сега, трѣбва да се изхвърли, за да нѣма тия недоразумения, които искатъ да се вмѣкватъ въ него. Нито окръжнитѣ съветници, нито общинскитѣ съветници, нито народнитѣ представители иматъ ежегодно работа въ едно съвѣщателно тѣло, което ще работи законопроекти и правилници. Законопроекти и правилници се работятъ твърде рѣдко и тогава, когато е необходимо да се свика една комисия по искането на Върховния ветеринаренъ съветъ за да прегледа правилникитѣ или законопроектитѣ, това може да стане и съ окръжни съветници и съ общински съветници и съ ветеринарни лѣкари и съ други хора, които сж вънъ и могатъ да допринесатъ нѣщо. Така шото отъ чл. 15 да остане само: (Чете) „Засѣданията на Върховния ветеринаренъ съветъ биватъ редовни и извънредни и ставатъ по изработенъ за тая цель правилникъ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Въ комисията стана единъ малкъ споръ по бележката, която г. министърътъ на земледѣлието прави. Действително тамъ се раздѣлихме на две. Едини настояваха, че да се свика съветътъ единъ пътъ въ годината е малко, други казваха да се свика най-малко единъ пътъ. За туй, за да не ставатъ тия недоразумения и да не се тълкува така, колко пъти да се свира съветътъ, дали три, четири или повече пъти, азъ съмъ съгласенъ съ г. министра. Тази прибавка може да се премахне.

По отношение на втората алинея на този членъ, действително единъ правилникъ урежда тая материя и тя става излишна. Съ нея само обременяваме закона.

Така че нѣмамъ нищо противъ, ако се съгласите г. г. народни представители да се гласува чл. 15 тѣй: (Чете) „Засѣданията на Върховния ветеринаренъ съветъ биватъ редовни и извънредни и ставатъ по изработенъ за тази цель правилникъ“.

И. Ковачевъ (з): Г. председателю! Колко души присъствуватъ тукъ? Тукъ нѣма нужното число народни представители, а ще гласувате закона.

Ц. Бръшляновъ (д. ст.): Ти само да пречишъ на работата си тукъ.

И. Ковачевъ (з): Нѣма повече отъ 50 души народни представители.

Н. Пждаревъ (д. ст.): Нали знаете, че сега заседава бюджетарната комисиия?

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има направено предложение по чл. 15 отъ народния представителъ г. Димитъръ Тодоровъ въ смисълъ, следъ думитѣ: „окръжни ветеринарни лѣкари въ царството“ да се прибавятъ думитѣ: „двама народни представители, избрани отъ Народното събрание, двама окръжни и общински съветници и двама агрономи, назначени отъ министра на земледѣлието“.

Има предложение и отъ г. министра на земледѣлието, да се премахне въ чл. 15 цѣлиятъ параграфъ отъ думитѣ: „Въ извънреднитѣ заседания, въ които се разглеждатъ преимуществено въпроси изъ областта на ветеринарното законодателство и организация на службата“ и т. н. до края.

Ще положа на гласуване най-първо предложението на г. министра на земледѣлието, понеже то предрешава въпроса за онази добавка, която народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ иска да направи съ неговото предложение.

Г. министъръ на земледѣлието предлага чл. 15 да остане само въ този текстъ: „Засѣданията на Върховния ветеринаренъ съветъ биватъ редовни и извънредни и ставатъ по изработенъ за тая цель правилникъ“. Всички други подробности следователно ще се уреждатъ по този правилникъ.

Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни съ така направеното предложение отъ г. министра на земледѣлието, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

И. Ковачевъ (з): Г. председателю! Азъ направихъ въпросъ за кворумъ.

Отъ сговориститѣ: Има кворумъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ако нѣма кворумъ, азъ ще го констатирамъ; виждамъ, че има кворумъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): (Чете чл. 16 — вж. приложение № 18, Т. I)

По този членъ комисията не направи никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 16 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (Чете чл. 17 — вж. приложение № 18, Т. I)

По този членъ комисията не направи никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. ст.): Азъ моля г. докладчика да обясни, какви сж тѣзи съдебно-ветеринарни въпроси, които ще разрешава Върховниятъ ветеринаренъ съветъ и които не ще подлежатъ на утвърждение отъ г. министра на земледѣлието. Дали тѣ не засѣгатъ буква г отъ чл. 14 за разглеждане и обсъждане спорнитѣ въпроси и недоразумѣния отъ професионаленъ характеръ, . . .

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): Не.

Д. Тодоровъ (д. ст.): . . . които биха възникнали между ветеринарния персоналъ, и дали не лишаватъ отъ права.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): Съдебно-ветеринарни въпроси — това сж спорове по съдебни дѣла, по покупко-продажби на добитъкъ, смъртни случаи, когато нѣкой пострадалъ даде подъ съждъ продавача или, обратно, купувачътъ даде подъ съждъ продавача и иматъ споръ въ съдилището. Тѣ сж чисто съдебни работи.

Министъръ Я. Молловъ: То не е работа на министра.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 17 отъ законопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): (Чете чл. 18 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията не е направила никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 18 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): (Чете чл. 19 — вж. приложение № 18, Т. I)

По тоя членъ комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да обясни, дали се е обещавалъ въ комисията въпросътъ за сливане, за събиране, за унифициране на всички тѣзи бактериологически институти, каквито имаме въ страната, за да може да се създаде отъ тѣхъ нѣщо по seriously, по организирало. Комисията занимавала ли се е съ туй?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Комисията не се е занимавала съ тоя въпросъ, по азъ мога да отговоря на г. Пждаревъ, че Ветеринарно-бактериологическиятъ институтъ е отдѣленъ институтъ отъ общия институтъ при медицинеритѣ. Така е и въ страпство. Тукъ се занимаватъ съ приготвеннето на вакцини и серуми за ограничаване и прекратяване на заразнитѣ болести по домашнитѣ животни, когато въ другитѣ станции тия серуми не се произвеждатъ. Туй че този институтъ си има своя специална задача.

Н. Пждаревъ (д. сг): Но все пакъ обстановката е такава, че при единъ институтъ може да се произвеждатъ и други серуми и може да се използва едно общо помещение, обща инсталация и т. н. Понеже се разглеждаше този въпросъ въ бюджетарната комисия и тамъ се изказа мнение да се слепятъ по възможностъ всички институти, които се подаватъ на едно сливане, затуй задавамъ този въпросъ, дали вашата комисия не се е занимавала съ този въпросъ и дали понастоящемъ не може да стане едно сливане?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Не.

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие изработвате единъ организационенъ законъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Да.

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие ще услужите на бюджетарната комисия. Тя сама не може да се занимава съ този въпросъ. Тя пакъ ще възложи на васъ, на комисията по Вътрешното министерство, респективно на Санитарно-ветеринарната дирекция, за да се обсъди този въпросъ. Затуй и азъ Ви поставямъ този въпросъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Въ комисията не е обещаванъ този въпросъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ (с. д): Сега въ тзи членъ виждамъ, че Ветеринарно-бактериологически институтъ знамъ, че досега се завеждаше само отъ единъ началникъ на института — Ангеловъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Да.

М. Донсузовъ (с. д): Сега въ този членъ виждаме, че ще има пакъ директоръ, ще има две районни станции, които ще иматъ също началници, ще има още и началници на отдѣли. Струва ми се, че така много служби се откриватъ, създава се единъ центъръ съ много началници, а пъкъ нѣма да останатъ редници за тая служба. Та не е ли възможно да имаме пакъ единъ директоръ на Института и двама началници на дветѣ районни станции? Смятамъ, че всѣки единъ такъвъ началникъ на станция ще може да разбира отъ всичкитѣ тѣзи серуми, които се правятъ тамъ, и ще може да ги раздава. Нѣма нужда да създаваме отдѣли и на всѣки отъ тѣзи отдѣли да туряме началникъ и да създаваме не знаа още какви други служби. Та мене ми се струва, че се създаватъ много служби и по такъвъ начинъ се създава единъ бюрократизъмъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Какво предлагате?

М. Донсузовъ (с. д): Предлагамъ да има само директоръ на централния институтъ и двама началници на дветѣ районни станции и да нѣма началници на отдѣли.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ не съмъ специалистъ по ветеринарната медицина и особено по ветеринарната бактериология, но имамъ възможностъ да посетя ветеринарния факултетъ въ Букурещъ и да видя какво сж направили ромънитѣ въ това

отношение и колко назадъ и далечъ сме ние отъ онова, което ромънитѣ сж направили въ продължение само на 20 години. Разбира се, Ромъния е една страна съ по-стара култура, по-одрядна живѣе отъ насъ и тя е имала действително възможността да създаде онова, което днесъ е създадала.

Ако има да се създаде нѣщо въ областта на ветеринарната медицина, това е Ветеринарниятъ бактериологически институтъ. Той е цененъ като институтъ. И действително, съ усилията, които се положиха тамъ, и съ помощта на опѣзи хора, които сж предвидени като началници, Бактериологическиятъ институтъ може да култивира бактерии, да създаде серуми и да задоволи днесъ нуждитѣ отъ серуми въ България. Науката прави гигантски крачки напредъ. Не е възможно съ познанията на единъ бактериологъ да могатъ да се задоволятъ тия нужди при разпространението на болеститѣ. Всѣка болестъ въ тази областъ си иска своя майсторъ и въ туй отношение непрекъснато необходимо е работата да се специализира. Тамъ се предвижда, твърде естествено, да има и химикъ-физиологъ, който да подпомага работата на бактериолога, защото бактериологията е една областъ, а физиологията, заедно съ химията, така наречената физиологична химия, е друга областъ. Тя може да подпомогне само работата на ветеринарния лѣкаръ, специалистъ по бактериологията. Това е направено само отъ нуждата да се улеснява борбата съ эпизоотитѣ у насъ, а не отъ желанието да се създава бюрократизъмъ. Ако е въпросъ да се съкращаватъ служби, азъ бихъ билъ готовъ да се съкратятъ служби другаде, където се касае работата до чистото административни служби, но където действително се касае да се подпомогне населението съ серумъ за борба съ эпизоотитѣ, които върлуватъ въ страната, не съмъ съгласенъ по никакъ начинъ да се направи това съкращение. Това е една необходимостъ и вие ще услужите на нуждитѣ на страната, ако гласувате за този членъ отъ законопроекта.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ (с. д): Миналата година въ бившата Камара пакъ ставаше въпросъ за този институтъ, при разглеждането на тогавашния законопроектъ, и азъ знаехъ още тогава отъ началника на централния институтъ, който казваше, че най-добриятъ Бактериологически институтъ на Балканския-полуостровъ едва ли не е Софийскиятъ; той най-добре обслужва България. И, следователно, ако той само при единъ началникъ или директоръ е могълъ така добре да обслужва страната и да извършва тая своя функция много правилно, азъ намирамъ, че сега ще бѣде твърде излишно да създаваме толкова много служби изведнажъ. Заради туй, въпрѣки мотивитѣ на г. министра на земледѣлието, азъ поддържамъ да се гласува моето предложение: да остане само директоръ на централния институтъ и двама началници на дветѣ районни станции.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Вѣрно е, че нашиятъ Бактериологически институтъ е единъ отъ най-добре уреденитѣ на Балканския-полуостровъ, обаче не въ всичкитѣ му клонове и подразделения. Както каза г. министърътъ на земледѣлието, днесъ заразителнитѣ болести сж злото или нещастieto за добитѣка на една страна. Ние се нуждаемъ, напр., отъ една специална станция за серумъ само противъ огненната по свинитѣ. Въ България ежегодно мратъ съ стотици и хиляди свини отъ чума. Ние изписваме серумъ отъ странство. Сжщото е, не дай, Боже, да се появи чума по рогатия добитѣкъ! Ето защо трѣбва да има една специална инсталация и специални институти за тая целъ. Така че, както и г. министърътъ каза, този институтъ е добъръ, само че той е малъкъ и трѣбва да се разшири въ всичкитѣ си клонове, за да може да отговори на всичкитѣ нужди въ страната. И, за нещастие, въ България ежегодно заразителнитѣ болести отъ денъ на денъ все повече се увеличаватъ и взематъ все по-голямъ размѣри. И затуй не трѣбва да се прави никаква икономия, понеже това е за запазване на народното ни богатство, именно скотовѣдството, което е единъ отъ най-важнитѣ клонове въ нашето народно стопанство. Азъ моля, г. г. народни представители, да не правимъ тукъ никаква икономия. Това се предвижда за напредъ, когато ще се направятъ тия институти, а кога ще се направятъ, то е въпросъ на бъдещето. Това е единъ

законъ, който не може да се приложи за година, а за редъ години. Тъй щото азъ моля да се гласува членътъ така, както се докладва.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Направено е предложението отъ народния представител г. Михаилъ Донсузовъ, щото чл. 19 да се измѣни въ смисълъ: да има единъ директоръ на централния институтъ и двама началници на районнитѣ станции, безъ началници на другитѣ отдѣли. Наши този е смисълътъ на Вашето предложение, г. Донсузовъ?

М. Донсузовъ (с. д.): Да.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Съ това предложение на г. Донсузова г. докладчикътъ на комисията, както и г. министърътъ на земледѣлието не сж съгласни.

Ония г. г. народни представители, които приематъ така направеното предложение отъ г. Донсузова за измѣнение на чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Ще положя на гласуване чл. 19 отъ законопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика. Ония отъ васъ, които приематъ така чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): (Чете чл. 20 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията не направи никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 20 така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): (Чете чл. 21 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията не направи никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 21 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): (Чете чл. 22 — вж. приложение № 18, Т. I)

Въ тоя членъ комисията не направи никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 22 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): (Чете чл. 23 — вж. приложение № 18, Т. I)

Въ тоя членъ комисията не направи никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 23 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг.): Сега вече, г. докладчикъ, позволете ми и да протестирамъ. Още при първото четене на законопроекта, г. министърътъ лично ми обеща и предъ насъ обеща, че къмъ тоя членъ ще се прибави „при Ветеринарно-бактериологическия институтъ се уреждатъ курсове за ветеринарнитѣ лѣкари и за ветеринарнитѣ фелдшери“. Ако ветеринарнитѣ лѣкари съ по-високитѣ си познания иматъ нужда отъ опрѣсняване на своитѣ познания чрезъ курсове, тождозъ по-долѣма нужда иматъ и ветеринарнитѣ фелдшери. Като припомнямъ на г. министра даленото обещание, моля да се съгласи съ тая прибавка.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Г. г. народни представители! Бактериологическия институтъ урежда курсове за ветеринарнитѣ лѣкари. Бактериологията е

една наука съвсемъ сложна, съвсемъ специална; даже може смѣло да се каже, че бактериологията е основата на ветеринарната медицина. Тя е не само една много сложна, но съвсемъ отдѣлна специална наука. Ако ветеринарнитѣ лѣкари отидатъ на курсъ въ Бактериологическия институтъ, тѣ не отиватъ да ставатъ бактериолози; напротивъ — да се запознаятъ съ начина, действието и употребата на серумитѣ и ваксинитѣ.

Д. Тодоровъ (д. сг.): Вие си противоречите съ чл. 22. Искате лѣкаритѣ и фелдшеритѣ да изпращатъ за изпитание въ института разни серуми и пр., а не уреждате курсове за фелдшеритѣ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Фелдшеритѣ, които нѣматъ абсолютно никакви познания по бактериология, нѣматъ даже и елементарни познания . . .

Д. Тодоровъ (д. сг.): Дайте имъ такива.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): . . . ако отидатъ тамъ, трѣбва да почнатъ отъ азбукето, а тази материя е опасна понеже се работи съ бацили отъ чума, антраксъ, сибирска язва, салъ по конетѣ и пр., а за това трѣбва специална подготовка на персонала въ специални институти, гдето всѣки не може да има достъпъ.

Нѣкои отъ сговориститѣ: Тѣ нѣма да иматъ сѣщия курсъ, а ще иматъ другъ курсъ.

Д. Тодоровъ (д. сг.): Туй е прекалено вече, г. докладчикъ. Какъ ще се карае.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Какъвъ другъ курсъ ще иматъ?

Д. Тодоровъ (д. сг.): Нѣма наука, която въ единъ малкъ елементаренъ курсъ единъ грамотенъ човѣкъ да не може да усвои.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Но тѣ трѣбва да иматъ по-обширни предварителни познания и съ години да се подготвятъ . . .

Д. Тодоровъ (д. сг.): Разбира се.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): . . . не само специално по бактериология, но и по хистология, и по паталогична анатомия и пр.

Д. Тодоровъ (д. сг.): Ама позволете ми да зная, какво е бактерия и микробъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Не отказвамъ, че Вие може да знаете, г. Тодоровъ. Вие сте били учителъ.

Д. Тодоровъ (д. сг.): Дайте имъ едни мѣнички познания.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Единъ човѣкъ, който нѣма никакви познания. . .

Д. Тодоровъ (д. сг.): Въ Вашата комисия има единъ микробъ на умраза къмъ фелдшеритѣ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Защо обиждате, г. Тодоровъ?

Д. Тодоровъ (д. сг.): Азъ не мога да си обясна, защо да не имъ се даде наука.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Въ комисията нѣма никакъвъ микробъ на умраза.

Д. Тодоровъ (д. сг.): За налбантитѣ откривате курсъ, а за фелдшеритѣ не.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг.): Ако всѣки отъ другитѣ специалисти, всѣки единъ учителъ, адвокатъ, инженеръ отиде да работи въ курсоветѣ на Бактериологическия институтъ, тия курсове трѣбва да траятъ тогава година, двѣ и половина и пр. Тогава каква смисълъ ще иматъ? Тъй щото азъ не мога да се съглася съ предложението на г. Тодоровъ.

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ние като че ли се стремим да възлагаме на фелдшеритъ служби, каквито тѣ не могат да изпълняват или, ако си позволяват да ги изпълняват, то не е въ интереса на санитарното дѣло. Не можем да приемемъ, че хора, които не сж подготовени да се занимават съ бактериология, ще трѣбва да ги викаме тукъ, за да опрѣснятъ своитѣ познания и да се занимават съ новитѣ открития по тази наука. Затова сж асж тѣзи курсове — онова, което лѣкаритѣ е научилъ въ университета, но се е промѣнило съ течението на времето, да дойде тукъ въ института, да го възобнови или опрѣсни. Но да искаме онези, които нѣма подготовка да бжде бактериологъ, да го докараме въ тия курсове при института, само за да се каже, че и той ще опрѣсни познанията си, съ това азъ смѣтамъ, че ще свършимъ. Отвара се факултетъ за ветеринарни медици; тѣ ще замѣстятъ фелдшеритѣ, а до тогава фелдшеритѣ ще продължават да изпълняватъ тази служба, която сега изпълняватъ. Но да смѣтаме, че тѣ ще играятъ тая роль, която искатъ да играятъ, която не е лѣжица за тѣхната уста, азъ смѣтамъ, че грѣшимъ и не трѣбва да прокарваме въ закона това. Фелдшеритѣ ще си бждатъ фелдшери, но бактериолози не могат да бждатъ и нѣма защо да ги викаме тукъ на курсове, въ които нищо нѣма да разбератъ, а само ще отидатъ по селата съ много по-голѣми претенции. Ние знаемъ какво значи фелдшеръ въ едно село, дето нѣма лѣкаръ. Той най-напредъ ще те убеди, че е по-добъръ отъ най-добрия ветеринаренъ лѣкаръ, и че тѣзи, които се обръщатъ къмъ лѣкаря, а не отиватъ при фелдшера, грѣшатъ. Бждете уверени, че когато ветеринарнитѣ фелдшери се върнатъ отъ такива курсове, тѣ ще бждатъ по-вредни, отколкото полезни. Ето защо азъ възставамъ противъ това искане — ветеринарнитѣ фелдшери да се викатъ да опресняватъ знания, каквито тѣ нѣматъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Следователно, логичното е, че и лѣкаритѣ ще бждатъ въ ущърбъ на своята служба, щомъ следватъ курсове.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не.

Сжщиятъ сговористъ: Да, споредъ Васъ.

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Никола Кемилевъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тукъ въпросътъ е малко по-иначе. Ветеринарнитѣ фелдшери, поне досега у насъ, сж имали своята практика въ войсковитѣ части, защото навѣнъ народътъ много малко е привикналъ да ги вика. Но позволете на насъ, които водихме полкове и които живѣхме между войне, да ви кажемъ, че много пжти, при епидемии, изключително цѣлата работа по бактериологията и микробитѣ се възлагаше на фелдшеритѣ; че лѣкаритѣ самъ не е въ състояние да се справи. И ако настояваме и искаме, щото и фелдшеритѣ да отиватъ въ курсове да опрѣснятъ познанията си, то е не за да бждатъ бактериолози и да изнамирватъ нови микроби, но да отидатъ да видятъ какъ се прилагаатъ новитѣ работи, които бактериологията е изнамерила, защото и г. г. лѣкаритѣ ще се съгласятъ, че тѣ не могат да бждатъ компетентни — както и г. министърътъ призна това — по всички отрасли на бактериологията, ами трѣбва да се занимаватъ по единъ специаленъ отдѣлъ и само тамъ могат да бждатъ компетентни. Ние не искаме да накараме ветеринарнитѣ фелдшери да бждатъ замѣстници на лѣкаритѣ, нито да имъ взематъ славата или първенството, но искаме да ги накараме да видятъ по какъвъ начинъ науката ще приложи всички онези контра-мѣрки, които, въ случай на заразителна болестъ, е необходимо да се прилагатъ върху животнитѣ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Практически.

Н. Кемилевъ (д. сг): Да, практически. Погрѣшно е мнението, че ветеринарниятъ фелдшеръ — особено при липса на ветеринарни лѣкари у насъ — когато отиде въ село, ще се замозабрави; напротивъ, той е жаденъ да научи нѣщо, но когато отиде въ село, недейте го оставя свършено слабъ, да не може да различи антраксъ отъ сибирска язва или чума и пр.; дайте му възможностъ да не лѣкува всички болести съ една и сѣща инжекция, ами да дойде тукъ, да види на практика и да се научи да разпознава

различнитѣ болести, защото той е достатъчно интелигентенъ да може да направи тази разлика и да бжде полезенъ въ селото. Въ войсковитѣ части той може да бжде подъ непосредственото наблюдение на лѣкаря, но въ селото дайте му възможностъ поне практически да има горе-доле понятие, да знае какво да направи, защото тамъ не ще можете да навикате навреме ветеринаренъ лѣкаръ, за да спре една заразителна болестъ, която може да нанесе много по-голѣма пакостъ, отколкото даже въ случай на една употребена погрѣшно инжекция. Азъ смѣтамъ и поддържамъ, че отдѣлно отъ курсоветѣ на г. г. лѣкаритѣ, при сжщитѣ бактериологически институти, трѣбва да има единъ практически курсъ и за фелдшеритѣ, за практически опознаване съ новонамеритѣ методи и средства за лѣкуване на животнитѣ.

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата г. министърътъ на земледѣлнето и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Никои нѣма нищо противъ това, да се даде възможностъ не само на фелдшеритѣ, но и на селскитѣ учители, на селскитѣ свещеници, ако искате и на секретаръ-бирничитѣ, да иматъ познания отъ болеститѣ на добитѣка. Въпросътъ, обаче е съвсемъ другъ. Ако ветеринарно-бактериологическиятъ институтъ можеше и тая работа да поеме върху си, досега той щѣше да я уреди, но не е могълъ да я уреди. Ако искате да турите въ законопроекта задължително ветеринарно-бактериологическиятъ институтъ да урежда курсове и за ветеринарнитѣ фелдшери — досега това не е правено и за ветеринарнитѣ лѣкари, сега за пръвъ пжтъ се прави и за тѣхъ — азъ не бихъ ималъ нищо противъ да се постави, че той урежда такива курсове и за ветеринарнитѣ фелдшери. Но въпросътъ не е тамъ. Нѣма защо ветеринарнитѣ фелдшери да се събиратъ въ ветеринарно-бактериологическия институтъ на курсове. Тия познания, за които се говори, фелдшеритѣ могат да добиятъ, било като при ветеринарното фелдшерско училище се открийватъ такива курсове, било като се уредятъ такива отъ ветеринарнитѣ лѣкари въ провинцията.

Д. Тодоровъ (д. сг): Да се вмъкне това положение въ закона.

Министъръ Я. Молловъ: Но това задължение нѣма защо да фигурира въ закона. Една необходимостъ е да се освободатъ знанията на персонала, който работи по болеститѣ на добитѣка. Но въ законопроекта, макаръ че е турено това за лѣкаритѣ, недейте мисли, че курсоветѣ непряко ще се уредятъ. Само съзнателна нужда, че действително трѣбва да се опрѣснятъ знанията на ветеринарнитѣ лѣкари, може да предизвика откриването на такъвъ единъ курсъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Тогава да се заличи цѣлия членъ.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ моля г. Тодоровъ при всѣки членъ отъ законопроекта, да не прави въпроси за фелдшеритѣ. Признавамъ, че въпросътъ е много сериозенъ, но при всѣки членъ да се прави въпросъ за фелдшеритѣ, е издребняване.

Д. Тодоровъ (д. сг): Не.

Докуладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Даже азъ не смѣя да говоря, защото въ мене имало бацилъ на умраза къмъ фелдшеритѣ!

Д. Тодоровъ (д. сг): Едно обяснение. Ако тукъ е неумѣстно да се предвидятъ курсоветѣ, азъ моля, намѣрете друго мѣсто. Но азъ казахъ, и Вие се съгласихте, г. министре, че ако за палбацитѣ трѣбва да има курсове, нека да има и за фелдшеритѣ.

Докуладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Само по тѣхната специалностъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Намѣрете мѣсто и за фелдшеритѣ. И тѣ иматъ нужда.

Министъръ Я. Молловъ: Този въпросъ трѣбваше да го повдигнете въ комисията. Тамъ той не е повдиганъ. Сега го повдигате тукъ.

Председателстваващ Н. Найденов: Г. Тодоровъ! При тѣзи обяснения на г. министра, поддържате ли Вашето предложение?

Д. Тодоров (д. сг): Щом като ще се предвидят курсове и за фелдшеритѣ на друго мѣсто, оттеглямъ предложението си.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Понеже не се прави никакво предложение за измѣнението на чл. 23, ще го гласувамъ така, както се прочете.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 23 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

Окръжни ветеринарни лѣкари“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цочо Братановъ.

Ц. Братановъ (с. д): Г. г. народни представители! Въ комисията поддържамъ, че цѣлата трета глава „Окръжни ветеринарни лѣкари“, трѣбва да се изхвърли. Когато се създава известно законодателство, което ще има непосредствена връзка съ нашето стопанство, то трѣбва да бѣде такова, което да използва най-рационално наличнитѣ сили, съ които разполагаме въ даденъ моментъ. Споредъ сега разглеждания законопроектъ откриватъ се длъжности ветеринарни лѣкари въ България, кръгло едва ли не за 1000 души. Днесъ ние разполагаме съ 130 души ветеринарни лѣкари. Тѣзи 130 души ветеринарни лѣкари ние трѣбва да използваме най-рационално. Ние знаеме, че въ всѣки градъ има градски ветеринаренъ лѣкаръ, има лѣкаръ при постоянната комисия, има околийски ветеринаренъ лѣкаръ. Само София, заедно съ централното управление, ще ангажира кръгло 25 души ветеринарни лѣкари; всѣки единъ окръженъ градъ ще ангажира отъ 5 до 7 души ветеринарни лѣкари — окръженъ, околийски, при постоянната комисия, градски, железнопѣтенъ и т. н.; всѣки околийски центъръ ще ангажира най-малко двама. И азъ, право да ви кажа, не мога да намѣря абсолютно никакво основание за това — да се ангажиратъ най-способнитѣ лѣкари да изпълняватъ фелдшерелска или началническа длъжностъ.

По нататкъ, съ чл. 25 се възлага на окръжнитѣ ветеринарни лѣкари да контролиратъ ветеринарната служба въ окръга. Кого ще контролиратъ? Петима, трима или двама околийски лѣкари, защото въ отдала за длъжноститѣ на околийскитѣ лѣкари е казано, че тѣ лѣзъ ще контролиратъ своитѣ подведомствени — фелдшеритѣ. Освенъ това, казано е, че тѣ даватъ всѣки месецъ сведения. Ние нѣмаме много околии, ние не сме голѣма държава.

Азъ смѣтамъ, че при оскъднитѣ средства, съ които разполагаме, и при наличнитѣ сили, които имаме, излично е да съществува единъ такъв институтъ, който минава въ моитѣ очи бюрократически — просто не може да се опредѣли неговата работа. Окръжнитѣ ветеринаренъ лѣкаръ не е заставенъ да лѣкува, нѣма обектъ на дейностъ; защото ако започне да лѣкува, ще влѣзе въ контактъ съ околийския лѣкаръ и съ други. Независимо отъ това, ако въ два или три скотовъдни окръжи въ България, или въ известни пунктове въ България, може да има известенъ смисълъ, то има окръжи въ България, където окръжнитѣ ветеринаренъ лѣкаръ просто ще се чуди какво да прави.

Ето защо, като ви обръщамъ вниманието върху този фактъ, г. г. народни представители, азъ ви моля, да се съгласите съ моето предложение — цѣлата глава „Окръжни ветеринарни лѣкари“, да се изхвърли. Защото, когато дойдете до участковитѣ мѣста, където единъ участъкъ може да има много по-голѣмо значение, отколкото има единъ окръженъ градъ, вие ще видите, че въ този участъкъ нѣма никакъв лѣкаръ и ще оставите пакъ на фелдшера да работи.

Апелирамъ къмъ васъ да се проникнете отъ това, което изтъгнахъ и да се съгласите да премахнете поне тукъ този бюрократически институтъ, който нѣма да играе абсолютно никаква роля за опазване здравето на добитъка, а съ неговото премахване ще дадемъ възможностъ на 15 души способни лѣкари да упражняватъ своята професия и да бждатъ полезни за скотовъдството.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Окръжнитѣ ветеринарни лѣкари иматъ

една функция ясно очертана въ закона. Ветеринарната служба трѣбва да се децентрализира, а не, както при другитѣ служби, всичко да остане въ рѣцѣтъ на централната властъ въ София. Появяватъ се ежедневно епизоотии и има нужда често отъ бързи мѣрки, понеже и отъ консулти, отъ съвѣщателно тѣло. Ако медицинскитѣ лѣкари ги има повече въ градоветѣ и околийтѣ, то ветеринари нѣма. Освенъ това окръжнитѣ ветеринаренъ лѣкаръ води цѣлата административна служба. Г. Братановъ каза, че щѣли да трѣбватъ повече отъ 1.000 души лѣкари. Ние имаме 15 окръжи по петъ, по шестъ, по десетъ души, прави 150 души. Откъде-накъде ги изкарва толкова много, не зная.

С. Братановъ (с. д): Споредъ закона.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Значи, въ всѣки селски участъкъ ще има по единъ ветеринаренъ лѣкаръ. Предъ видъ, че вече се отвори ветеринаренъ факултетъ въ София, естествено е, че фелдшеритѣ ще се замѣнятъ съ хора съ по-голѣма научна подготовка — съ ветеринарни лѣкари. Фелдшеритѣ се опасяваха, че ще бждатъ унищожени! Напротивъ, тѣзи, които сж налице, ще си останатъ и никой нѣма да ги гони или да бжде противъ тѣхъ. А кога ще излѣзатъ 100 — 200 души лѣкари отъ нашия факултетъ? — Богъ знае; може и да не бждемъ живи ние до тогава. Досега въ разстояние на 40 години, сж свършили въ странство само 120 — 130 души. Тѣй че азъ не зная колко души годишно ще свършатъ нашия факултетъ и кога ще се попълни числото на околийскитѣ, окръжнитѣ и участкови ветеринарни лѣкари. Тѣй че службата е децентрализирана и тя специално е насочена противъ епизоотитѣ. У насъ, както казахъ, за нещастие, епизоотитѣ сж много разпространени, предъ видъ та нашегo нехайство, предъ видъ на нашитѣ заразни обориша, улици лѣсбища, долини, блатата. Всичко у насъ, г. г. народни представители, е заразно отъ мизирми, болести, благодарение на хвърляне на умрѣлитѣ животни безъ да се заравятъ и пр. и пр. Каквато карантинна и да поставите, каквито и закони да дадете на нашия селянинъ, тѣ свършено мѣчно ще се изпълняватъ. Нашата ветеринарна служба е извънредно мѣчна. Тамъ има негодни, има сплънки, съ които има да се боримъ. Азъ, въ качеството си на околийски и окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ досега мога да ви увѣря, че едва ли 10% отъ предписанията, отъ протоколитѣ за прекративане на епизоотитѣ сж изпълнени отъ кметоветѣ. Благодарение на нашето партизанство, кметоветѣ и другитѣ органи, на които възлагаме пирлѣгането на тия мѣрки, не сж ги прилагали както трѣбва. Тази е именно главната причина заедно у насъ работата по отношение на бързото прекратяване и унищожаване заразитѣ куца.

Г-да! Действително засега първоначално, може би нѣма да има много работа, но за въ бждаще вѣрвамъ тази служба ще се тури на по-здрави основи за да се гарантира добитъкътъ на нашия селянинъ. У насъ мнозина искатъ да се занимаватъ съ скотовъдство, но ги е страхъ отъ тѣзи епизоотии. Напр. азъ самъ съмъ препорѣчвалъ на свиневъдцитѣ да бждатъ внимателни и не хвърлятъ голѣми капители въ този отраслъ, защото лесно може да порпаднатъ; защото ако избухне чума по свинитѣ, въ разстояние на 10—15 дни човѣкъ може да се опропасти. Сжщото е съ кокошкитѣ, сжщото е и съ говедата. И самъ азъ, като лѣкаръ, съмъ 25 години скотовъдецъ, самъ съмъ страдалъ и сж ми умирали въ седмицата по 7—8 крави отъ заразителна болестъ.

Нѣкой отъ сговоритѣ: Ами лѣкарствата?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Лѣкарствата сж много слаби, и преди да могатъ да се употребятъ, болестта взема връхъ и добитъкътъ умира. Ето защо казвамъ, опасността лежи тамъ, че вредъ около васъ, около обора, около къщата, около селото, всичко е заразно.

Ц. Братановъ (с. д): Окръжнитѣ лѣкаръ нѣма да види нито обора, нито селото.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Благодарение на туй, нашитѣ хора се страхуватъ да се занимаватъ по-напредъ съ скотовъдство. Г-да! Гарантирайте на този земледѣлецъ добри закони, предпазете го отъ тѣзи заразителни болести и той ще има куража да се занимава съ скотовъдство. Иначе безъ това самъ азъ, който съмъ лѣкаръ, ме е страхъ да се занимавамъ съ скотовъдство, предъ видъ голѣмото разпространяване навредъ въ градове, въ села и паланки на заразителнитѣ болести. Тѣй щото, моля, въ това отношение да не правите икономии.

Поддържамъ законопроекта тъй, както е представенъ отъ комисията.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ (с. д): Г. г. народни представители! Миналото правителство наистина премахна окръжниятъ ветеринарни лѣкари, като остави околийскитѣ да изпълняватъ длъжността на окръжнитѣ. Съображенията, които тогава ръководѣха правителството, бѣха тѣзи, че окръжнитѣ ветеринарни лѣкари извършватъ само една административна работа — събиратъ рапортитѣ на околийскитѣ лѣкари и ги донасятъ до главния началникъ, инспектора въ министерството, а отъ друга страна получаватъ нарежданията и ги препращатъ на околийскитѣ ветеринарни лѣкари. Тази служба може да изпълнява прекрасно околийскиятъ лѣкаръ въ центъра на околията. Затѣ и досега при окръжния ветеринаренъ лѣкаръ е имало помощникъ околийски лѣкаръ. Каква служба ще изпълнява околийскиятъ ветеринаренъ лѣкаръ и каква окръжниятъ? Въ чл. 25 отъ законопроекта изрично се казва, каква е задачата на последния — че тя е чисто административна — да дава рапорти, да съобщава за заразителнитѣ болести, за епизоотитѣ по добитъка. Това може да го направи всѣки околийски лѣкаръ. А пъкъ за околийскитѣ лѣкари въ даденъ окръгъ е мѣстно да изпратятъ направо въ министерството тѣзи сведения, тѣ може да ги препратятъ чрезъ околийския ветеринаренъ лѣкаръ въ окръжния градъ, на когото да се възложи да изпълнява единъ видъ длъжността окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, безъ да има такъвъ. Отъ друга страна, по-после имаме инспектори при централното управление, които ходятъ да ревизиратъ околийскитѣ лѣкари, смѣтамъ, че ще бѣде излишно единъ окръженъ лѣкаръ да прави тази ревизия. Азъ поддържамъ идеята да се премахнатъ тѣзи служби, които не принасятъ полза на народното стопанство. Разбирамъ да има окръженъ училищенъ инспекторъ, който има подъ своето ведомство хиляда и повече учители, който получава сведения, назначава и пр., но отъ окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, който ще има подъ своето ведомство петъ или най-много 15 души околийски ветеринарни лѣкари, компетентни по своята специалностъ и който ще има за работа само да получава и препраща тѣхнитѣ рапорти — отъ такава длъжностъ нѣма нужда. Отъ друга страна, тие трѣбва да увеличимъ участъковитѣ ветеринарни лѣкари, за да има близо до селото способни хора, които да се грижатъ за добитъка. Г. Кормановъ ви каза, че епизоотитѣ, болеститѣ по добитъка, сѣ страшни и че нѣмаме даже лѣкарства. Ами щомъ нѣмаме лѣкарства за тѣхъ, защо ни е тогава окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, който, казвате, има за задача да води борбата срещу епизоотитѣ?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Серумътъ, ваксината — това е най-модерното, най-сигурното лѣкарство.

М. Донсузовъ (с. д): Щомъ имаме сигурни лѣкарства и щомъ тѣ могатъ да се прилагатъ отъ околийскитѣ ветеринарни лѣкари, защо е окръжниятъ ветеринаренъ лѣкаръ? Азъ намирамъ, че тази служба е излишна и по-добре е околийскитѣ ветеринарни лѣкари въ окръжнитѣ градове да изпълняватъ ролята на окръжни ветеринарни лѣкари; да съкратимъ тѣзи формалности, за да разполагаме съ повече лѣкари за участъцитѣ, където има нужда лѣкарътъ да бѣде непосредствено близо до добитъка, който заболява и мре.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ напълно възприемамъ твърдението на г. докладчика, че службата трѣбва да бѣде децентрализирана. И като изхождамъ отъ този принципъ, азъ смѣтамъ, че създаванетоъ службата окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ не значи децентрализация, а централизация. Тази централизация трѣбва да я премахнемъ. Ние всички говоримъ, че у насъ има много служби и сме се запретиали въ тази сесия на Камарата да ги намалимъ, ако можемъ. Азъ не виждамъ никакви съображения — нѣма ги въ мотивитѣ на законопроекта, нито се казва отъ г. докладчика, нито пъкъ службата, която се възлага на окръжнитѣ ветеринарни лѣкари налага — нѣма съображения, казвамъ, които да налагатъ да има въ окръга окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, когато всѣки околийски ветеринаренъ лѣкаръ може да върши овази служба, за която ни говори г. докладчикътъ — воденето борбата съ епизоотитѣ. Тази борба се води отъ околийскитѣ ветеринарни лѣкари заедно съ участъ-

ковитѣ ветеринарни лѣкари. Окръжниятъ ветеринаренъ лѣкаръ ще децентрализира работата въ окръга. Защо непременно ветеринарниятъ лѣкаръ въ Ломъ ще трѣбва да се обръща до Видинъ, за да дойде съобщението му въ София, а да не може да изпрати направо своитѣ сведения тукъ въ София, и отъ тукъ да получи нареждане? Азъ не мога да разбера това. Ако разпоредитѣ, които се издаватъ отъ министерството, не могатъ да стидатъ направо до околийскитѣ лѣкари, тогава можемъ да приемемъ този преходенъ етапъ — окръжния лѣкаръ. Въместо да се събиратъ съобщенията на лѣкаритѣ въ единъ окръгъ и сетне окръжниятъ лѣкаръ въ края на месеца или въ края на годината да изпраща всички сведения тукъ, въ министерството, въместо това, азъ смѣтамъ, че въ министерството може да има едно специално отдѣлене, до което да се изпращатъ направо всички тѣзи сведения, а то да дава своитѣ нареждания; тогава, въместо 15 окръжни лѣкари, ще имаме една служба тукъ, въ министерството, която ще групира всички сведения, които се даватъ отъ околийскитѣ центровете, и ще избѣгнемъ това задължение — непременно всичко да минава презъ окръжния лѣкаръ. Имаше случай напр. да се провѣри нѣщо въ едно село отъ Ломската околия. Санитарната дирекция пише на окръжния лѣкаръ, окръжниятъ лѣкаръ — на околийския лѣкаръ; околийскиятъ лѣкаръ провѣрива работата, пише на окръжния, а окръжниятъ лѣкаръ пише на Санитарната дирекция. Защо всичко това да мине по този пътъ, когато ако Санитарната дирекция се обърнеше направо къмъ околийския лѣкаръ, щѣше да получи по-скоро сведенията, които ще даде окръжниятъ лѣкаръ, защото скитѣ сведения, които е далъ околийскиятъ лѣкаръ, сѣ минали презъ окръжния лѣкаръ — последниятъ не е далъ нѣщо нови сведения. Окръжниятъ лѣкаръ, не може да обикаля окръга — на и да го задължиге, не може — защото нѣма средства; той се задоволява да си служи съ своитѣ пиала — околийскитѣ лѣкари. Защо е това препречване на окръжния лѣкаръ, за да се губи само време? И ако нѣмоя особена нужда на живота не налага да възстановяваме тѣзи окръжни лѣкари — които ги нѣма на практика — азъ не виждамъ защо въ този законопроектъ трѣбва да ги предвидимъ. Когато ще се появи нѣкоя палежана нужда, когато работата на околийскитѣ ветеринарни лѣкари толкѣзъ нарастне, че министерството не може направо да групира тѣхнитѣ сведения и направо да дава нареждания до тѣхъ, а ще трѣбва да си служи съ 15 посредника, тогава ще ги възстановимъ. Но сега, при тѣхната ограничена работа, да създаваме служби само да настаняваме хора, ние ще сгрѣшимъ — ще сгрѣшимъ и противъ принципа, който сме си паложили, да децентрализираме службитѣ, и противъ принципа да правимъ икономии.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че предложението за премахването на окръжнитѣ ветеринарни лѣкари — по-право не за премахването, защото ги нѣма, но за създаванетоъ имъ — е умѣстно и има смисълъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Службитѣ не сѣ създадени за известни личности, по-после, за нещастие, въ България нѣмаме достатъчно лѣкари. Даже единъ околийски лѣкаръ е много по-добре обезпеченъ материално, отколкото единъ окръженъ лѣкаръ, защото окръжниятъ лѣкаръ се занимава съ съвсемъ друга работа — повече съ административна работа: канцеларска работа, ревизии и обиколки — а единъ околийски лѣкаръ се занимава повече и специално съ лѣкуване, съ уреждане на свои малки амбулатории и заради това, както казахъ, той материално е по-добре отъ окръжния лѣкаръ. Ще ви кажа единъ примѣръ. При всѣка епизоотия денъ по-скоро да се действа и щастие, а всѣки денъ по-късно да се действа и голѣмо нещастие.

Н. Пждаревъ (д. сг): И околийскиятъ лѣкаръ ще извършва тази работа.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Окръжниятъ лѣкаръ въ случай на пужда веднага свиква своитѣ подведомствени околийски и участъкови лѣкари, дава имъ нареждания и веднага ги отправя къмъ фронта, къмъ центъра, където се е явила болестъта — заразата.

М. Минковъ (д. сг): Околийскиятъ лѣкаръ не може ли да направи сѣщото непосредствено при такива болести?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Не отказвамъ това, но трѣбва да се има предъ видъ, че единъ околийски

лѣкаръ има на разположение само единъ фелдшеръ и нищо повече. Преди единъ месецъ горноджумайскиятъ окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ съ своитѣ енергични мѣрки е предотвратилъ, предотвилъ минаването на шипа по рогатия добитъкъ отъ Гърция въ България. Ако шипътъ по рогатия добитъкъ бѣше миналъ въ България, вървайте ми, щѣше да причини грамадни загуби за нашето население.

М. Донсузовъ (с. д.): Кога бѣше туй?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Вчера говорихъ съ него въ Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти — случайно го намѣрихъ тамъ, допѣлъ въ отпускъ и той ми каза: въ едно-две наши села по цѣлата българо-гръцка граница се появи шипъ; азъ и моитѣ персоналъ изолирахме тия две села и вземахме най-енергични мѣрки; 15 дни не позволихме нито на единъ човѣкъ, даже и кметъ да излѣзе отъ селото и, благодарение на тия строги мѣрки, макаръ че селото писна отъ тѣзи мѣрки, ние можахме да ограничимъ тази зараза.

Н. Пждаревъ (д. сг): Той е околийски ветеринаренъ лѣкаръ.

М. Донсузовъ (с. д.): Да, той бѣше околийски ветеринаренъ лѣкаръ, защото ние нѣмаме окръжни ветеринарни лѣкари.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Познавамъ го добре, но името му сега забравихъ. — Така че, искамъ да ви кажа каква голѣма полза е принесълъ той съ своитѣ бързи и належачи мѣрки. Тѣй че и участковитѣ лѣкари иматъ нужда отъ контролъ — ние сме българи и надъ насъ трѣбва да има винаги единъ, който да ни надзирава. Признавамъ, че не само въ нашата професия, но и въ всичкитѣ професии по-долнитѣ чиновници службогонци или службачи — лѣкари и други — сж малко немарливи. Затова надъ тѣхъ трѣбва да има единъ по-ефикасенъ контролъ, въ смисълъ окръжниятъ лѣкаръ да прави по-голѣми, по-честе обиколки и по-често да се срѣща съ своитѣ подведомствени органи и да имъ дава наставления и пр., за да може по такъвъ начинъ да се тури по-ефикасенъ надзоръ за ограничаването на тия заразителни болести. Ето защо, азъ настоявамъ това положение въ законопроекта да си остане тѣй, както е.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлнето и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ не съмъ билъ въ комисията, когато е била разглеждана тази глава отъ законопроекта, и заради това не знамъ съобръженията на г. Братанова, но въ всѣки случай законопроектътъ цели да покрие България съ ветеринарно-лѣкарски участъци — това е далечната целъ, която законопроектътъ преследва. Ще излѣзатъ ветеринарни лѣкари отъ нашия факултетъ или ще дойдатъ такива отъ чужбина и по такъвъ начинъ ще се допълнятъ ветеринарнитѣ лѣкарски участъци, които ще се откриятъ. Това е, казвамъ, далечната целъ, която се преследва. И вѣрно е, че ветеринарната помощ е ефикасна само тогава, когато ветеринарниятъ лѣкаръ е близо до самото население и може чрезъ лѣчебнитѣ средства, които ще даде на населението или на добитъка, да укаже една ефикасна ветеринарна помощ. Това е право, това е вѣрно. Вѣрно е действително — и мисля, че е желателно — всичкитѣ този ветеринаренъ персоналъ да отиде въ помощ на самото население. Това като идея е право. Но днесъ ние се намираме при едно изключително положение: имаме малко ветеринарни лѣкари и борбата съ заразителнитѣ болести се води по-скоро не съ лѣчебни средства, а съ чисто административни средства.

А. Урумовъ (д. сг): Полицейски средства.

Н. Пждаревъ (д. сг): Предпазни средства.

Министъръ Я. Молловъ: По-право ветеринарно-полицейски средства. Тамъ, дето окръжниятъ постоянна комисия иматъ средства, се създаватъ околийски ветеринарни лѣчебници и се прибѣгва къмъ лѣчебнитѣ средства. Обаче, когато епизоцията нахлува, тогава се преминава по-скоро, както при човѣшкитѣ епидемии, до полицейски мѣрки, санитарно-ветеринарни мѣрки, отколзото до чисто лѣчебни

средства. И тукъ днесъ работата на ветеринарния лѣкаръ въ България е по-скоро бихъ казалъ санитарно-ветеринарно-полицейска, а не лѣчебна. Наистина, не е желателно това да бѣде тѣй, но това е фактическото положение днесъ. Утре какво ще бѣде, и другъ въпросъ.

Моитѣ законопроектъ като бждащъ законъ има за задача да организира службата. Той се създава за едно по-далечно бждаще и дава възможностъ да се разшири, тѣй да се каже, правилното организиране на службитѣ. Правъ е г. Пждаревъ, правъ е и г. Донсузовъ, като казватъ, че действително, ако ветеринарниятъ лѣкаръ ще остане като лѣкаръ, който ще се занимава само съ административна работа — да комбинира сведенията на петъ души, които тѣ даватъ — ако забрави санитарно-ветеринарната служба, която той има да върши при помощта на административията и на окръжната постоянна комисия, той е излишенъ. Но, за да не претоварваме бюджета, когато днесъ сме на пътъ да го съкращаваме, ние казваме, че сж съкратени санитарно-ветеринарнитѣ служби, които презъ дружбащо време Министерскиятъ съветъ ги създаде на нова смѣтка и поради това днесъ имаме окръжни ветеринарни лѣкари.

Азъ бихъ казалъ: въ чл. 26, дето се предвижда, че при всѣки окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ се назначава и единъ околийски ветеринаренъ лѣкаръ задължително — това да се изостави и да се остави окръжниятъ лѣкаръ да изпълнява околийската служба въ своята околия и сжщевременно да обединява дейността на другитѣ ветеринарни лѣкари въ окръга и по този начинъ да обединява цѣлата служба, която има да се върши въ окръга. Сега, въ този моментъ точно не мога да формулирамъ този текстъ, но чл. 24 и 26 трѣбва да се комбиниратъ така, че окръжниятъ лѣкаръ въ окръжния градъ да изпълнява службата на околийски лѣкаръ въ дадената околия и сжщевременно да изпълнява длъжността на окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, въ смисълъ да обедини службата на окръга и ветеринарно-полицейскитѣ мѣрки, които по силата на необходимостта ще се взематъ въ единъ окръгъ. Ще се намѣри едно срѣдно решение — идеята е сжщата.

Р. Василевъ (д. сг): Медицинскиятъ лѣкаръ е окръженъ лѣкаръ, сжщевременно е и околийски лѣкаръ.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля г. Василевъ. Г. г. народни представители! Правятъ се нѣколко предложения по глава III, на които сега не е мѣстото да ги гласувамъ. Когато ще се докладватъ съответнитѣ членове, тогава трѣбва да се направятъ тия предложения.

Едно предложение, обаче, съмъ длъженъ да гласувамъ — това, което направи народниятъ представител г. Цочо Братановъ, понеже той по принципъ е противъ цѣлата глава. Така че ще положа на гласуване неговото предложение да се премахне цѣлата глава III.

Ц. Братановъ (с. д.): Следъ добавкитѣ, които прие г. министърътъ, оттеглямъ го.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Въ такъвъ случай ще гласувамъ заглавието на глава III. Моля отѣзи г. г. народни представители, които приематъ заглавието на глава III „Окрѣжни ветеринарни лѣкари“, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще ви моля, г. г. народни представители, при докладването на съответнитѣ членове, да ми се представи точниятъ текстъ на предложенията, които се правятъ. Защото налр. г. Донсузовъ прави общо предложение, да се премахнатъ окръжнитѣ ветеринарни лѣкари и да се оставятъ само околийскитѣ. Такова предложение не мога да гласувамъ. Ще трѣбва да ми се даде конкретно самиятъ текстъ.

Моля да се докладва чл. 24.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 24 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията го прие безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Моля отѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 24, както се прочете, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 25 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията го прие безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ще бъде добре, ако въ чл. 25 предвидимъ едно задължение за окръжните ветеринарни лѣкари да правятъ презъ годината известно число обиколки въ окръга. Възможно е тѣ да ги правятъ и повече, отколкото въ закона ще предвидимъ, но нека съ законъ ги задължимъ да направятъ поне нѣколко и да се счита, че ако не сж ги направили, нарушаватъ своята служба по закона. Ето защо бихъ молилъ г. докладчика, като има предъ видъ службата на окръжните ветеринарни лѣкари, самъ да опредѣли колко пѣти въ годината да ги задължимъ да обикалятъ окръга — но да ги задължимъ.

Председателстващ Н. Найденов: Понеже сме при второто четене, дайте ми точния текстъ на това, което искате да се прибави. Не може така само съ общи думи да се правятъ предложения.

Н. Пждаревъ (д. сг): Да се прибави къмъ края на чл. 25: (Чете) „Той — окръжниятъ ветеринаренъ лѣкаръ — е длъженъ да прави обиколки най-малко два пѣти годишно въ окръга“.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Прилагането на настоящия законъ става по известенъ правилникъ. Министерътъ на земледѣлието съ отдѣлението ще предвидятъ въ правилника подробноститѣ по изпълнението на тази служба. Мисля, че това нѣма мѣсто тукъ, г. Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Да не го обърнатъ на бюрократизъмъ тѣзи окръжни лѣкари.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): И днесъ има правилникъ. Ако приемемъ Вашето предложение, трѣбва това тукъ подробно да се опише изпълнението и прилагането на цѣлата служба: какъ и въ каква смисълъ да обикалятъ окръга, или само да се разходятъ?

Н. Пждаревъ (д. сг): Ако смѣтатъ, че такава трѣбва да бъде обиколката имъ, нека се разходятъ!

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Ще трѣбва въ правилника, а не тукъ да се отбележи накратко: кои села, кои околии и при какви случаи да обикалятъ най-малко два пѣти, както казвате Вие. Мисля, че това е работа на единъ правилникъ, а не на законъ. То е въ зависимостъ отъ нуждитѣ колко пѣти да обикалятъ окръга. Нѣкога може да отидатъ два или три пѣти въ една околия, а въ друга: никакъ. Това има смисълъ въ единъ правилникъ.

Председателстващ Н. Найденов: Г. Пждаревъ прави предложение въ края на чл. 25 къмъ длъжноститѣ на окръжния ветеринаренъ лѣкаръ да се направи следната добавка: „Той е длъженъ да прави обиколки най-малко два пѣти презъ годината въ окръга“. Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ тази добавка къмъ чл. 25, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще положа на гласуване цѣлия членъ, заедно съ приетата добавка. Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 25 така, както се прочете, съ току-що приетата добавка вследствие предложението на народния представител г. Пждаревъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 27 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията прибави само думата „счетоводителъ“ следъ думата „секретаръ“.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! За да може да се обединятъ онѣзи мнения, които бѣха изказани по-рано, моля да се приеме редакцията на чл. 26 въ тази смисълъ: „Всѣки окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ заведва въ санитарно-ветеринарно отношение околията въ

центъра на окръга и обединява дейността на другитѣ околийски лѣкари въ сѣщия“. Не знамъ дали е умѣстно да се каже тукъ и за другия персоналъ . . .

Н. Пждаревъ (д. сг): Нѣма нужда. Той си има персоналъ, като окръженъ лѣкаръ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Това е работа пакъ на единъ правилникъ.

Министъръ Я. Молловъ: Тѣй че чл. 26 да се редактира така: „Всѣки окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ заведва въ санитарно-ветеринарно отношение околията въ центъра на окръга и обединява дейността на другитѣ околийски лѣкари въ сѣщия“. Понеже се каза, че въ закона за бюджета трѣбва да се предвидятъ длъжности за секретаръ-счетоводителъ, писаръ и прислужникътъ, трѣбва да се каже: „При него се назначава единъ секретаръ-счетоводителъ, единъ писаръ и единъ прислужникъ“.

Председателстващ Н. Найденов: Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 26 съ този текстъ, който предлага г. министърътъ на земледѣлието, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 27 — вж. приложение № 18, Т. I)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 27 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

„Околийска ветеринарна служба“.

Комисията прие това заглавие безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Найденов: Които приематъ заглавието на глава IV тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Комисията прие чл. 28 съ следната нова редакция: (Чете) „Въ всѣка околия се назначава по единъ околийски ветеринаренъ лѣкаръ съ седалище въ околийския центъръ и въ негова помощъ, ако има нужда — и единъ участъковъ ветеринаренъ фелдшеръ. Подъ контрола на околийския ветеринаренъ лѣкаръ сж всички общински и свободно практикующии лѣкари и фелдшери въ околията“.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Комисията е пропуснала думата „участъкови“. Трѣбва да се каже: „Подъ контрола на околийския ветеринаренъ лѣкаръ сж всички участъкови, общински и свободнопрактикующии ветеринарни лѣкари и фелдшери въ околията“.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Да, следъ думата „всички“, ще се постави „участъкови“.

Председателстващ Н. Найденов: Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 28 тѣй, както се докладва заедно съ прибавката на думата „участъкови“, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 29 — вж. приложение № 18, Т. I)

Въ забележката къмъ този членъ комисията замѣни думитѣ „петъ години“ съ „три години“.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Струва ми се, че този членъ трѣбва да се измѣни, защото щомъ сега нѣма окръжни лѣкари, къде ще практикуватъ кандидатитѣ за околийски? Въ

члена се казва: (Чете) „За околийски ветеринарни лѣкари се назначаватъ правоспособни ветеринарни лѣкари, които сѣ били на работа най-малко шестъ месеца при окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ“ и пр. Докато съществуваше чл. 26, това бѣше възможно.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Окръжниятъ ветеринарни лѣкари съществуватъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Ама нѣма да ги имаме по закона.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Напротивъ, окръжниятъ оставатъ, а околийскиятъ при тѣхъ ги махваме.

Д. Тодоровъ (д. сг): Окръжния като махаме, тогава какъ ще практикува единъ ветеринаренъ лѣкаръ шестъ месеца? По проекта съществуваше окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ и това бѣше възможно, защото при него се назначава околийски.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Ще отиде въ центъра на окръга, при окръжния лѣкаръ да практикува.

Министъръ Я. Молловъ: Положението съ това е подобро, ако щете, понеже ние задължаваме ветеринарния лѣкаръ въ окръжния градъ да завежда околията въ санитарно-ветеринарно отношение и по такъвъ начинъ да бѣде поблизо до живота, да има по-голяма практика. Понеже се предполага, че за околията, кждето е окръжниятъ центъръ, ще се избиратъ хора съ по-голяма практика, то бждатъ околийски лѣкари, които ще отидатъ въ другитъ околии на окръга, ще практикуватъ при тѣхъ по начина, указанъ по-горе.

Д. Тодоровъ (д. сг): Може-би, не умѣя да се изясня добре, г. министре. Тукъ има нѣщо. По-рано при всѣки окръженъ лѣкаръ се назначаваше по единъ околийски лѣкаръ и отъ тѣзи именно лѣкари щѣха да се вербуватъ околийскиятъ лѣкари. Сега нѣма такова нѣщо. И затова тукъ трѣбва да го махнемъ, трѣбва просто да кажемъ „за околийски ветеринарни лѣкари се назначаватъ правоспособни ветеринарни лѣкари“, защото нѣма кжде да практикуватъ шестъ месеца.

Министъръ Я. Молловъ: Тамъ сте правъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това е единъ стажъ, както азъ разбирамъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Нѣма кжде да се прекара.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Ще служи при окръжния ветеринаренъ лѣкаръ шестъ месеца.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Тодоровъ! Разбирамъ Вашето предложение, защото го свързвате съ изхвърлянето на чл. 26, но дайте ми текстъ написанъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Думитъ „които сѣ били на работа най-малко шестъ месеца при окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ“ да се премахнатъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ, че постановленията на закона сѣ за въ бждаше. Съ този законопроектъ се предвижда службата окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, само че му се възлага и службата околийски ветеринаренъ лѣкаръ. Постановлението на чл. 29 е, при окръжния ветеринаренъ лѣкаръ да прекарава стажъ шестъ месеца този, който иска да бѣде околийски ветеринаренъ лѣкаръ. Този 6-месеченъ стажъ — азъ тѣй го разбирамъ — ще го премахнемъ ли?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Не.

Министъръ Я. Молловъ: Не трѣбва да се премахва.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ мисля, че единъ новъ лѣкаръ, безъ да го подложите на единъ стажъ, ще можете да го пратите на една работа, за която не е достатъчно подготвенъ практически. Нѣма защо да премахваме този стажъ. Може-би, фантически нѣма да можемъ да го приложимъ,

защото има нужда отъ лѣкари, но въ всѣки случай този стажъ за въ бждаше, когато ще има ветеринарни лѣкари отъ нашия ветеринаренъ факултетъ, ще бжде полезенъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Ама, г. Пждаревъ, Вие унищожавате предишното си предложение, защото сега ще има околийски лѣкаръ съ име „окръженъ“ и при него ще трѣбва да назначаваме практиканти по за шестъ месеца.

Н. Пждаревъ (д. сг): Окръжниятъ лѣкаръ остава.

Д. Тодоровъ (д. сг): Нѣма окръженъ, той е околийски.

Н. Пждаревъ (д. сг): Какъ нѣма бе, г. Тодоровъ! Ние гласувахме въ чл. 24, че има окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ, само че въ чл. 26 се казва, че нѣма да има околийски ветеринаренъ лѣкаръ въ околията, кждето е центърътъ на окръга, а окръжниятъ лѣкаръ ще изпълнява службата и на околийския.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Г. Тодоровъ! За да добие право единъ ветеринаренъ лѣкаръ да бжде назначенъ за околийски лѣкаръ, той трѣбва да стажува 6 месеца. При кого ще прекара този стажъ? Ние предвиждаме да прекара този стажъ при окръжния лѣкаръ, при този, който завежда околията въ центъра на окръга. Значи, трѣбва да прекара 6 месеца въ видъ на стажъ, за да стане самостоятеленъ околийски лѣкаръ.

Д. Тодоровъ (д. сг): На какво основание ще ме пратите, г. министре, при окръжния лѣкаръ? Кой ще ми плаща? Азъ съмъ напълно правоспособенъ ветеринаренъ лѣкаръ, а трѣбва да отида 6 месеца при окръжния ветеринаренъ лѣкаръ да стажувамъ.

Министъръ Я. Молловъ: Службата „околийски ветеринаренъ лѣкаръ“ се заема съ конкурсъ. Този, който иска да заеме длъжността „околийски ветеринаренъ лѣкаръ“, трѣбва да се яви на конкурсъ и да го надържи, обаче, за да се яви на конкурсъ, той трѣбва да прекара известенъ стажъ. Този, който не желае да заеме тази длъжностъ, нѣма да се яви на конкурсъ, но който желае, той ще държи конкурсъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Много ясно, нѣма какво да се говори.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Ще трѣбва да дадете тълкуване на закона, че за лѣкаритъ, заварени на служба, това не се отнася.

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля, г. Пждаревъ! Искайте думата! Искате ли думата?

Н. Пждаревъ (д. сг): Не, за обяснение само.

Министъръ Я. Молловъ: За заваренитъ на служба не се отнася, г. Пждаревъ. Това е казано въ забележката къмъ члена.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Прави се предложение отъ г. Димитъръ Тодоровъ, въ чл. 29 думитъ „които сѣ били на работа най-малко 6 месеца при окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ“ да се премахнатъ. Ония г. г. народни представители, които сѣ съгласни съ предложението на г. Тодоровъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 29 така, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 30 — въз. приложение № 18, Т. I)

Комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 30 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете)

Глава V.

„Погранична ветеринарна служба“.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат заглавието на глава V така, както се прочете от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 31 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 31 така, както се прочете от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 32 — вж. приложение № 18, Т. I)

Комисията е направила следното измънение: „петъ години“ замъни съ „три години“.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 32 така, както се докладва от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 33 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакви измънения.

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Ради Василевъ.

Р. Василев (д. сг): Г. г. народни представители! Пограничните лъкари, особено въ голъмитъ гранични пунктове, дето има голъми митници, каквито сж Варна, Бургазъ, Русе, Видинъ и другаде, иматъ специална служба и ако тъ сж подчинени на окръжните ветеринарни лъкари, често пътя тъзи две служби могат да бждатъ въ конфликтъ и за най-дребните работи и по такъвъ начинъ да се пречи на бързата имъ манипулация. Въ сегашния законъ, който е копие отъ французкия, сж отдълени тъзи две служби, като пограничниятъ ветеринаренъ лъкаръ е подчиненъ не на окръжния ветеринаренъ лъкаръ, а направо на министерството, защото тази служба е много важна.

Азъ моля г. министра да се съгласи, щото въ окръжните градове пограничните ветеринарни лъкари да не сж подчинени на окръжните. Предлагамъ цблиятъ членъ да се премахне.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не мога да се съглася съ предложението на г. Ради Василевъ, защото пограничните лъкари сж млади лъкари, съ тригодишна и даже по-малка служба. Окръжниятъ лъкаръ, който е съ 15—20 годишна служба, тръбва да има контролъ надъ пограничния. Въ Драгоманъ пограничниятъ ветеринаренъ лъкаръ се справя направо съ Министерството на земледелието и пакъ сж станали маса гръшки. Ето защо, ако нъма кой да го контролира, пограничниятъ ветеринаренъ лъкаръ може да попадне въ гръшки и да направи голъма пакостъ на държавата. Не е лошо единъ младъ пограниченъ лъкаръ да се съвещава съ единъ свой колега. Тукъ е въпросъ само на амбиция — защо да се подчинява на окръжния лъкаръ, а не направо на Министерството на земледелието. Защо да главоболи министра на земледелието или началника на отдълението, когато може да се разправи съ окръжния лъкаръ? Не мога да намъри основания и мотиви да се съглася съ такова предложение.

Председателстваващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Ради Василевъ само за обяснение.

Р. Василев (д. сг): Азъ бихъ могълъ да дамъ обяснение съ единъ конкретенъ случай. Между Варненския окръженъ ветеринаренъ лъкаръ и Варненския пограниченъ ветеринаренъ лъкаръ станаха такива разпръвания, че се забави внасянето или изнасянето на една стока. Поради такива конфликти се правъха голъми гръшки. Нека тъзи два органа бждатъ свършено отдълени и да нъматъ едно общо

Председателстваващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! Прави се предложение отъ г. Ради Василевъ чл. 33 да се премахне изцълъ. Съ това предложение г. докладчикътъ не е съгласенъ. Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ предложението на г. Ради Василевъ, да вдигнатъ ръка. Меншинство, Събранието не приема.

Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 33 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 34 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 34 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете)

Глава VI.

„Участкова ветеринарна служба“.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието на гл. VI така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 35 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 35 така, както се прочете, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 36 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 36 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 37 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Т. Влайков (д. сг): Да се замъни думата „пръмо“ съ думата „пръко“.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): Приемамъ тази поправка.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 37 така, както се прочете отъ г. докладчика, съ поправката, която се предложи отъ г. Влайковъ и се прие отъ докладчика, а именно думата „пръмо“ да се замъни съ думата „пръко“, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете)

Глава VII.

„Желъзнопътна ветеринарна служба“.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ заглавието на гл. VII така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. сг): (Чете чл. 38 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измънение.

Председателстваващ Н. Найденов: Моля, онызи г. г. народни представители, които приематъ чл. 38 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 39 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 39 отъ закона така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 40 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 40 така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Кормановъ (д. сг): (Чете)

Глава VIII.

„Ветеринарна служба при окръжните постоянни комисии“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ заглавието на гл. VIII така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 41 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 41 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 42 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 42 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 43 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 43 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 44 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 44 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете)

Глава IX.

„Общинска санитарно-ветеринарна служба“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 44 така, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Чете чл. 45 — вж. приложение № 18, Т. I)
Комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Азъ разбирамъ, че общинитѣ сега се лишаватъ отъ правото да назначаватъ ветеринарни фелдшери, а заварениитѣ на служба общински ветеринарни фелдшери не подлежатъ на уволнение. Правилно ли разбирамъ, г. докладчикъ, този членъ отъ законопроекта?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Заварениитѣ на служба общински ветеринарни фелдшери си оставатъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): А за напредъ?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Това го правимъ, тъй като нѣма достатъчно лица, които да заематъ участъковитѣ фелдшерски служби, които сж по-важни. Ние днесъ имаме 65 ваканции, които стоятъ свободни и поради това назначаваме руски лѣкари.

Д. Тодоровъ (д. сг): Искамъ да се освѣтля още по едно нѣщо. Какъвъ е този помощенъ ветеринаренъ технически персоналъ, който, тъй да се каже, ще замѣства ветеринарнитѣ фелдшери?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): За въ бъдеще ще се урежда трихиноскопия на свинското месо и тѣмъ подобни. Въ села където нѣма ветеринарни лѣкари и фелдшери, тази работа вѣроятно ще се възложи на учителитѣ, ако искатъ и ако могатъ да я изпълняватъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Само ако желаятъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Да, ако желаятъ учителитѣ, ако искатъ да извършватъ тази работа доброволно.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Николовъ.

К. Николовъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да обясни, дали забележката къмъ чл. 45 не е въ връзка съ цифрата 5.000? Общини, които иматъ по-малко отъ 5.000 жители и сега иматъ ветеринарни фелдшери, дали си ги запазватъ?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Ако общината е малка и не може да издържа ветеринаренъ лѣкаръ, ще задържи ветеринарния фелдшеръ, той ще си остане.

К. Николовъ (д. сг): Значи община съ по-малко отъ 5.000 жители може да запази фелдшера си.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Запазва го даже ако общината е съ повече отъ 5.000 жители.

К. Николовъ (д. сг): Значи община, която има по-малко отъ 5.000 жители, но има сега ветеринаренъ фелдшеръ, споредъ забележката, може да го запази. Но община, която има по-малко отъ 5.000 жители и която нѣма сега ветеринаренъ фелдшеръ, следъ влизането въ сила на този законъ, ако пожелае да има, не може да си назначи такъвъ. Това е смисълътъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Лулчевъ.

К. Лулчевъ (с. д): Г. г. народни представители! Забележката дава възможностъ на общини, които иматъ сега ветеринарни фелдшери, да си ги запазятъ, обаче по текста на чл. 45, общини, които въ този моментъ нѣматъ ветеринарни фелдшери, не могатъ да си назначатъ такива. Вънъ отъ това става въпросъ въ чл. 45 за помощенъ ветеринарно-технически персоналъ. Г. докладчикътъ ни обяснява, че този персоналъ ще се вербува отъ учители. Отъ къде на къде?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Никой не може да ги застави.

К. Лулчевъ (с. д): Кой е този помощенъ ветеринарно-технически персоналъ?

К. Николовъ (д. сг): Ветеринарнитѣ фелдшери.

К. Лулчевъ (с. д): То е друго. Ветеринарнитѣ фелдшери по закона сж означени, но тукъ влиза новъ терминъ: помощенъ ветеринарно-технически персоналъ.

Докладчик д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Всѣка община трѣбва да има помощенъ персоналъ и лица, които да биятъ за заравнянето на умрълия добитѣкъ, да прилагатъ карантината и тѣмъ подобни. Това е помощниятъ ветеринарно-технически персоналъ.

К. Лулчевъ (с. д): Прочее, трѣбва чл. 45 да получи една нова редакция, като се изхвърли терминътъ „помощенъ ветеринарно-технически персоналъ“ и се постави това, което е поставено навредъ въ законопроекта — „ветеринарни фелдшери“, за да може всѣка община, когато ѝ е потребно, да си назначи ветеринарни фелдшери. При това положение, една голѣма община съ повече отъ 5 хиляди жители вѣдма да може да си назначи ветеринаренъ фелдшеръ. Защо ще ограничаваме общинитъ да назначаватъ фелдшери отъ каквито тѣ ще иматъ винаги нужда? И затова членътъ трѣбва да се измѣни така: „Въ всѣка градска или селска община съ повече отъ 5 хиляди жители се назначава най-малко единъ ветеринаренъ лѣкаръ и нужното число ветеринарни фелдшери“. Да бъдемъ наясно и да не свързваме рѣцетъ на общинитъ, за да могатъ винаги когато иматъ нужда, да търсятъ ветеринарни фелдшери и да ги назначаватъ, а не да назначаватъ, както е поставено сега, помощенъ ветеринарно-технически персоналъ. Ако вие смѣтате, както г. докладчикътъ мисли, да се вълага тая служба днесъ на едни, утре на други, днесъ на учителитъ, утре на секретаръ-бирницитъ, тя е вѣтъръ работа.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Това е само за трихиноскопията и тѣмъ подобни.

К. Лулчевъ (с. д): Какъ ще накарате единъ човѣкъ, който не е виждалъ микроскопъ, да ви работи съ него, когато още лѣкаритъ не могатъ да работятъ достатъчно добре съ микроскопи?

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Не се задължаватъ, ако желаятъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Азъ се присъединявамъ напълно къмъ направеното предложение на г. Лулчевъ: вмѣсто „помощенъ ветеринарно-технически персоналъ“, да се каже „фелдшери“, а забележката да се изхвърли.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Азъ не разбирамъ какво ще прави тамъ и единъ фелдшеръ. Двама души общината не може да ги издържа най-напредъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлството.

Министъръ Я. Молловъ: Ветеринарнитъ лѣкари иматъ нужда отъ помощенъ ветеринарно-технически персоналъ, както санитарни има въ помощъ на медицинскитъ лѣкари. Който се касае до ветеринарнитъ фелдшери, азъ апелирамъ, г-да, къмъ васъ, да разберете тая работа. За въ бъдеще ние мислимъ да попълваме всички мѣста съ ветеринарни лѣкари, затова се и откри ветеринаренъ факултетъ.

К. Лулчевъ (с. д): Хубаво желание.

Министъръ Я. Молловъ: Тукъ, обаче, се повдигна въпросъ за господата, които сж добили право на фелдшерска практика. Въ закона се казва, че заваренитъ на служба ветеринарни фелдшери си запазватъ мѣстата, и въ бюджета сж запазени всички мѣста. Нѣщо повече. Ако не се лъжа — азъ по-рано ви цитирахъ точно цифрата — имаме около 60 и нѣколко вакантни мѣста за ветеринарни фелдшери днесъ, но нѣма фелдшери. Сегашнитъ ветеринарни фелдшери си оставатъ на служба. Казвамъ това, понеже много се експлоатира, че по новия законъ всички ветеринарни фелдшери, които днесъ сж на служба, утре ще бъдатъ уволнени и ще останатъ безъ хлѣбъ. Ветеринарно-фелдшерското училище ще бъде закрито при съществуването на ветеринаренъ факултетъ. И азъ, когато говорихъ при първото четене, ви казахъ, че единствената държава, въ която съществува ветеринарно-фелдшерско училище, това бѣше Русия, обаче днесъ и въ Русия нѣма такова, защото ветеринарно-фелдшерскитъ институтъ се премахна въ цѣль свѣтъ. Нѣма го и не може да го има.

М. Донсузовъ (с. д): Тамъ сме съгласни — нови да не се създаватъ.

Министъръ Я. Молловъ: Недейте иска да се връщаме назадъ.

К. Лулчевъ (с. д): Въ такъвъ случай вие ще се съгласите, ако настоявате за помощенъ ветеринарно-технически персоналъ, да се остави възможность и за назначаване на ветеринарни фелдшери докато има такива и колкото има такива.

Министъръ Я. Молловъ: Нѣмамъ нищо противъ.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Разбира се.

К. Лулчевъ (с. д): Тогава редакцията ще бѣде така: „единъ лѣкаръ, нужното число фелдшери и помощенъ ветеринарно-технически персоналъ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Лулчевъ прави предложението да се направи добавка въ чл. 45, като следъ думитъ „най-малко единъ ветеринаренъ лѣкаръ и нужното число“ се прибави „ветеринарни фелдшери“.

Министъръ Я. Молловъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ предложението на г. Лулчевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля ония г. г. народни представители които приематъ чл. 45, заедно съ току-що приетата прибавка, да вдигнатъ рѣка. Болшинство. Събранието приема.

Г. г. народни представители! Понеже часътъ е 8, трѣбва да прекратимъ заседанието.

Министъръ Я. Молловъ: Да свършимъ поне съ тази гл. X.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Тя е много голѣма.

Министъръ Я. Молловъ: Тогава да остане за утре.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Преди да гласуваме дневния редъ за идущото заседание, ще ви съобщя, че е постъпило питане отъ народния представителъ г. Георги Пенчевъ, въ което като излага, че не сж били позволени да станатъ събрания въ известни села, пита, дали това е известно на респективния министъръ и какви мѣрки е взелъ. Питането ще се изпрати на г. министра на вътрешнитъ работи, за да отговори въ едно отъ идущитъ заседания.

Г. г. народни представители! За идното заседание, утре, сжбота, председателството предлага следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за отчуждаване здания за държавна, окръжна и общинска нужда;
2. Второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за амнистията отъ 10 януарий 1924 г.;
3. Проверка на избори;
4. Докладъ на прошетарната комисија;
5. Първо четене законопроекта за отмѣнение закона за премѣстване центъра на Тетевенска околия;
6. Първо четене законопроекта за измѣнение чл. 8 отъ закона за трудовата повинность;
7. Второ четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба — продължение разискванията;
8. Второ четене законопроекта за дръжествата съ ограничена отговорность;
9. Първо четене законопроекта за напрана на икономически къщи и насърчение жилищния строежъ и
10. Първо четене законопроекта за облекчение жилищнитъ нужди.

К. Лулчевъ (с. д): Искамъ думата по дневния редъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Имате думата.

К. Лулчевъ (с. д): Г. г. народни представители! Отъ преди две седмици е внесено въ Народното събрание и раздадено вече на народнитъ представители едно законодателно предложение за възстановяване на пропорционалната избирателна система.

Ц. Бръшлянов (д. сг): Народняшката, нали? На черната реакция!

К. Лулчев (с. д): Моля Ви се. — Тая пропорционална система стои невъзстановена и до днес.

Председателстващ Н. Найденов: Моля, направете предложението си без мотивировка.

К. Лулчев (с. д): Права предложение това законодателно предложение за възстановяване пропорционалната избирателна система да бъде вписано в дневния ред, за да му дойде редът да бъде разгледано и прието от Народното събрание.

Председателстващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! Ще гласуваме дневния ред, предложението от председателството. Моля ония г. г. народни представители, които приемат предложението от председател-

ството дневен ред, да да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Д-ръ Н. Санаров (к): Г. председателю! Въ предложението от Вас дневен ред да се прибави и предложението на г. Лулчев.

К. Лулчев (с. д): Гласувайте и моето предложение да се постави в дневния ред казаното законодателно предложение.

Председателстващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат предложението на г. Лулчев, за поставяне в дневния ред законодателното предложение за възстановяване пропорционалната избирателна система, да вдигнат ръка. Меншинство, Събранието не приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 5 м.)

Председател: **Д-ръ Т. КУЛЕВЪ**

Подпредседател: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Секретарь: **Т. КОЖУХАРОВЪ**

Началник на стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители: Николай Савовъ, Петър Бъловъ, Атанасъ Минковъ, Иванъ Хрелопановъ, Тодоръ Панайотовъ, Стоянъ Костурковъ, Борисъ Петровъ, Иванъ Горбановъ, Константинъ Бозвелиевъ и Василъ Домусчиевъ	1407	
Питания:		
1. От народния представител Петко Петковъ към министра на външните работи и на изповяданията по поводъ разкритията, които той е направилъ в публичното събрание в гр. Педера (Съобщение)	1407	
2. От същия към министра на правосъдието — пита защо не са освободени досега оправданите от Софийския окръженъ съдъ и задържани министри от бившето земеделско правителство (Съобщение)	1407	
3. От народния представител Тодоръ Димитровъ до министра на вътрешните работи и народното здраве относително смѣняването общинските комисии в общините Казлъка, Кюлевча, Мадара, Овчарево, Марковча и Могила, Шуменска околия, принадлежащи към Социалдемократическата партия и замѣстването имъ съ лица, уличени въ престѣпления (Съобщение)	1407	
4. От народния представител Недѣлко Топаловъ до министра на финансите, относително исканията до сега и непредприети финансови ревизии на голѣма частъ отъ земеделските синдикати и пр. (Съобщение)	1407	
5. От същия към същия министъръ относително предприемането ревизии на съставените през време на земеделското правителство актове и постановления по закона за печалбите през войната и пр. (Съобщение)	1407	
6. От същия към министра на земледелието и държавните имоти — пита какво е станало съ правената отъ Земеделската банка ревизия на земеделския синдикатъ в Чирпанъ, за който се говорило, че ималъ дефицитъ повече отъ половинъ милионъ лева (Съобщение)	1407	
7. От народния представител Георги Пенчевъ към министра на вътрешните работи и народното здраве, относително неправомерното събрание в нѣкои села (Съобщение)	1430	
Предложение за одобрение постановленията на Министерския съветъ, съ които се разрешава на игумена на Св. Рилска Обитель да сключи договоръ съ дружество „Горска индустрия“ за даване на концесия експлоатацията на риломонастирските гори (Продължение разискванията и приемане)	1407	
Законопроекти:		
1. За допълнителни извънбюджетни (свѣрхсмѣтни) кредити къмъ редовния бюджетъ на държавата за 1923/1924 финансова година на обща сума 126.920.000 л. (Трето четене)	1411	
2. За обмѣняване всички касови бонове и банкоти, печатани въ Петроградъ, Берлинъ, Лайпцигъ, Мюнхенъ и Лондонъ, пушани въ обръщение въ разни времена отъ Българската народна банка (Трето четене)	1411	
3. За измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за пенсията на служителите при държавните и изборните учреждения (Първо четене)	1412	
4. За насичане 60.000.000 л. размѣнни алуминиеви монети (Първо четене)	1412	
5. За данѣка беглий върху овцетѣ и козитѣ (Първо четене)	1412	
6. За санитарно-ветеринарната служба (Второ четене — продължение докладването и разискване)	1417	
Дневенъ редъ за следующето заседание	1431	